

KALEJDOSZKÓP

„Nincs más haza, csak az anyanyelv...”

KALEIDOSCOPE

(Márai Sándor)

corvina

MOBILE

Available on the
App Store

ANDROID APP ON
Google play

THE LARGEST HUNGARIAN CANADIAN
COMMUNITY ADVERTISING NETWORK

416-638-3431

DOWNLOAD FREE APPLICATIONS
WWW.CORVINADIRECTORY.CA

Mobile application

iPhone / iPad / Android

Always in your hand

Always up-to-date

Prompt dialing from application

Easy to save phone numbers

Increase your ad's value with logo,
short video of your business

Established 1958

416-596-0297
toms-place.com

190 Baldwin St.
Kensington Market
Just west of Spadina

M-W 10-6

Th-F 10-7

Sat 9-6

Sun 12-5

Tom's Place

Tom's Place and the Mihalik family have strong Hungarian roots but at the same time are very proud Canadians. Pictured above is Tom Mihalik, with his son Tom Jr., both ready to serve you at Tom's Place. Established in 1958, Tom's Place now offers the biggest selection of suits in North America, all at great prices.

Please visit Tom's Place, one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.
Conveniently located in Kensington Market.

*Designer
Men's & Women's
Clothing for
Over 50 Years*

facebook.com/TomsPlaceTO

SZERKESZTŐI GONDOLATOK HELYETT

Szinte biztosak lehetünk abban, hogy fehér karácsonyunk lesz - jósolják a szakemberek. Ez biztató, hiszen a csillogó karácsonyfákat csak szikrázó fehér hóban hozhatják az angyalok - legalábbis így maradt meg a gyermekkori emlék mindünkben. A szikrázó, vakítóan fehér hóban nemcsak a lakásunk, hanem a lelkünk is megmarad patyolat tisztán Szentestére, amikor megszületik a Megváltó. Ha kipillantunk az ablakon, kristály díszeket látunk a házak előtt didergő fán, furcsa módon itt maradt vörösbegyeket, amelyek felborzolt tollakkal, csapatokban csipegetik az ágakról a fagyos gránátalmákat - és a világgal megbékélten a tavaszra gondolunk, amikor feloldódik minden dermedtség bennünk. Mert azért jön Isten Fia a földre, hogy átsegítsen a fagyos nappalokon és a csillagtalan éjszeleken.

Ezzel a reménnyel kívánunk minden kedves olvasónknak áldott, békés, boldog Karácsonyt és egy boldogságos, sikerekben gazdag Újévet.

Dancs Rózsa

TERJESSZE LAPUNKAT!

**MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK, HA
AZ ÉSZAK-AMERIKAI MAGYAR
DIASZPÓRA EGYETLEN, KÉTNYEL-
VŰ,**

**SZERVÁTIUSZ JENŐ-DÍJJAL
KITŰNTETETT KULTURÁLIS
FOLYÓIRATÁT OLVASSA!**

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el.

A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.

The opinion expressed in this publication are not necessarily those of the publisher.

TARTALOMBÓL - CONTENTS

<i>Devecsery László</i> : Jön a Mikulás, Karácsonyi éjben, Dalol az esztendő, Karácsonyi pillangók (versek)	4-5
<i>László Devecsery</i> : Santa's Coming, On Christmas Night, The Year is Singing, Christmas Butterflies (poems, Translations by Frank Veszely)	4-5
<i>A Szervátiusz Jenő-díj</i> átadási ünnepe	6-15
<i>Babits Mihály</i> : Karácsonyi lábadozás	15
<i>Tamási Áron</i> : Öreg fiú, december (elbeszélés)	16
<i>Móra Ferenc</i> : Szép karácsony, szép zöld fája (elbeszélés)	18
<i>Flender Gyöngyi</i> : A magyar néptánc titkos nyelve	20
Stefánia Szabó: Welcome to the 9 th Annual EU Film Festival in Toronto	21
<i>Varga Gabriella</i> : Reményt adtak, utat mutattak...	22
<i>Veszely Ferenc</i> : Gondolatok Bagyinszki Zoltán Ezeréves Magyarország című, az erdélyi temetőket ábrázoló képsorozathoz (vers)	25
<i>Magyar Lajos</i> : Csoma Kőrös naplója	26
<i>Varga Gabriella</i> : Dinnyés József dalainak negyvenöt éve	28
<i>Bácsalmási István</i> : Délvidéki magyarok jövője	31
XVI. Benedek pápa „Urbi et Orbi” karácsony ünnepén (2012. december 25. Ford. Miklós házy Attila S. J.)	33

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA - PUBLISHED BIMONTHLY

Előfizetés - Subscription: CA\$65.00/year; Foreign: US\$75.00/year

Publisher: **Kaleidoscope Publishing**

Elnök - **Telch György-George** - President

Főszerkesztő - **Telch-Dancs Rózsa** - Editor-in-Chief

Szerkesztés, fordítás - **Turóczy Tamás** - Editor, Translator

Terjesztés - **Turóczy Katalin** - Subscription

Munkatársak: Bácsalmási István, Kaslik Péter,

Miska János, Sándor Mary, Veszely Ferenc

122 Silas Hill Drive, Toronto, ON, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: rozsadancs@yahoo.ca

Copyright © Kaleidoscope Publishing

*No part of this publication may be reproduced by electronic means,
photocopying or otherwise, without written permission from the
publisher, excepting brief quotes for the purpose of review*

***KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi**

DEVECSERY LÁSZLÓ

JÖN A MIKULÁS

A Mikulás gyorsan eljő
feje felett nagy hófelhő.
Rénsz*rvasok húzzák szánját,
hó csipkézi a bundáját.

Kövér puttony van a vállán,
hópihe ül a szakállán.
Mikor hozzád megérkezik,
cipőd sok-sok jóval telik.

Hull a hó, nézd, odakint,
a Mikulás néked int.

KARÁCSONYI ÉJBEN

Hópelyhek lobognak
pihekönnyű szélben,
fehér lesz az erdő
karácsonyi éjben...

Fenyőfák indulnak,
díszeket várják:
köszöntik az embert
és az ég királyát.

Világos az ablak,
arany szemmel néz rád,
felfénylő örömmel
hullanak a szikrák:

csillagszóró játszik,
szemek mosolyognak,
betlehemi éjben
pásztorok dalolnak.

LASZLO DEVECSERY

SANTA'S COMING

Santa's coming, hohoho,
O'er his head cloud, made of snow.
Raindeer are pulling his sleigh,
his red coat snow chrystals lace.

There's a fat sack on his back,
snowflakes on his beard, and yet
soon he will come near to you,
lots of goodies fill your shoe.

Look outside! Falling snow.
Yours was Santa's ho-ho-ho!

ON CHRISTMAS NIGHT

Snowflakes are a-flutter
in the feather-soft breeze,
the forest will turn white
on Christmas night with ease...

The pine trees all line up
with ornaments laden:
they are greeting all men
and the King of Heaven.

The window is all lit,
eyes of gold look at you,
like lit-up happiness
sparkles fall about you:

sparkthrowers are playing,
eyes are filled with bright smiles,
shepherds are a-singing
over Bethlehem's night.

DEVECSERY LÁSZLÓ

DALOL AZ ESZTENDŐ

Téli éj és pihe hó,
álom ringat, csuda jó!

Reggel, mikor felébredek,
egy hóembert építhetek!

Téli éj és pihe hó,
álom ringat, csuda jó!

Reggel, mikor felébredek,
a szánkómra felülhettek!

Téli éj és pihe hó,
álom ringat, csuda jó!

Reggel, mikor felébredek,
hógolyózni elmehettek!

Téli éj és pihe hó,
álom ringat, csuda jó!

Reggel, mikor felébredek,
korcsolyát is felvehettek!

Téli éj és pihe hó,
álom ringat, csuda jó!

Reggel, mikor felébredek,
szép karácsonyt köszönthettek!

KARÁCSONYI PILLANGÓK

Karácsonyi kismadár
üldögél az ágon;
karácsonyi muzsika:
szél zenél a fákon.

Könnyed röptű hópihék
pillangóként szállnak,
ünnepváró pásztorok
köszönteni járnak.

Közeleg az este is:
hótiszta az álom;
angyal szavú szózatod
igaz szívvel várom

LASZLO DEVECSERY

THE YEAR IS SINGING

Winter night and snowflake, swell,
Dream sways me and all is well!

In the morn as I awake
A real snowman I can make!

Winter night and snowflake, swell,
Dream sways me and all is well!

In he morn as I awake
Sleigh rides at will I can take!

Winter night and snowflake, swell,
Dream sways me and all is well!

In the morn as I awake
Snowball fights I may engage!

Winter night and snowflake, swell,
Dream sways me and all is well!

In the morn as I awake
I can lace up and go skate!

Winter night and snowflake, swell,
Dream sways me and all is well!

In the morn, as I awake
Christmas is mine to partake.

CHRISTMAS BUTTERFLIES

Bird of Chnristmas paradise
on a branch alighted;
Christmas songs the wind devise
playing on the branches.

Flighty, light-winged fluffs of snow
like butterflies, flutter,
Christ-expectant, face-aglow
shephards greetings utter.

The evening is approaching,
snow white is the dream, too,
angel-voiced is your preaching,
waiting is my heart, true.

*Translated by Frank Veszely,
Kamloops, 12-12-2013*

A SZERVÁTIUSZ JENŐ-DÍJ ÁTADÁSI ÜNNEPSÉGE

A Muzsikás Együttes, Sipos Misi és Mária játszik Szervátiusz Klára és Tibor előtt tisztelegve

DANCS RÓZSA

ÜNNEPRE HANGOLVA

A Szervátiusz Alapítvány tíz éves. A kerek évfordulóra tizenöt órás repülés után érkeztem a budapesti Hilton Szállóba a legnagyobb tisztelettel, hálával és szeretettel. Tisztelettel, mert a Szervátiusz név már korai fűségomtól erre kötelez.

Ha elfogadjuk az ilyési határokon átívelő hazát, azt a csodálatosat, amit a “haza a magasban” jelent, akkor azt mondhatjuk, hogy a Szervátiusz Alapítvány egymagában az: szellemi haza, amely minden mesterséges korlát fölött átívelve magába ölel mindenkit, aki nemzetben érez és alkot, aki a nemzetért örvendez annak sikereiben és sír érte, ha gyötrelmeiben emésztődik, mindenkit, aki a nemzet jövőjében bíz és tesz is ezért a jövőért. Szellemi, kulturális, – és talán az egyetlen! - egységes lelki haza a Szervátiusz Alapítvány, amely hegyeken-völgyeken, tengereken és óceánokon mintegy hétmérföldes csizmával átlépve odanyújtja kezét mindenkinek, akit érdemesnek talál a kézfogásra: önzetlenül, érdek nélkül, csakis a nemzeti kultúra szolgálataért. A Szervátiusz Alapítvány kiválasztottjának lenni kötelezettséget jelent: mert nemcsak erkölcsi tartást ró arra, aki magáénak tudhatja a Szervátiusz Jenő-díjat, hanem egy életre vállalnia kell a tisztaság, a keresztényi jószág, az őszinteség és az igazság szolgálatát, amelyek a jövőépítés alappillérei.

A kerek évfordulón jó egészséget, további sikereket kívánok mind a Mesternek, Szervátiusz Tibornak és a Szervátiusz-örökség alázatos és fáradhatatlan gondozójának, Klára asszonynak, mind a kitüntetett és az elkövetkező években kitüntetendő művészeknek. Legyen közös jelszavunk a költő intelme: “Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!”

A díjazottak

DÖBRENTAI KORNÉL

KUBINYI ANNA MÉLTATÁSA A SZERVÁTIUSZ JENŐ-DÍJ ÁTADÁSA ALKALMÁBÓL

Laudációt írni-mondani nem könnyű. A pusztá dicsérgetés talmi. Minél nagyobb talentumú művészt méltatunk, annál nehezebb. Egyensúlyt kell találni, teszem fel egy születésnap köszöntő, és akár egy végbúcsúztatás között. Mert az érdemek felsorolása közben öneledten átcúsúszhatunk egyik vagy másik végletbe, bár nem az lett volna szándékunk.

Tapintható példa erre, az a valamikori 92 éves pápa, akinek születésnapját ünnepelték. A köszöntőt egy közismerten, a Szentatya tisztségére vágyó, ambiciózus bíboros mondta, felsorolva az égi helytartó minden érdemét múlt időben. Célozván, Őszentsége most már megérdemelten járulhat az Úr színe elé. A pápa türelmesen végighallgatta, majd szelíden annyit válaszolt:

„Műveld a csodát, ne magyarázd.”
Nagy László

„köszönöm fiam a szép szónoklatot, de azért ne sürgessük annyira a Gondviselést.”

Szerencsére itt és most, és még azon is túl, Kubinyi Anna személyében a lüktető, a teremtő erejű életet magasztaljuk fel, dicsérjük, a zeniten állhatatosan fényeskedő tehetség napját. Ezt a ragyogást nem tudja magába fojtani, elnyelni semmiféle univerzumi fekete lyuk. Megvallom, töprengtem, vívódtam, hogy a legméltóbb, legpontosabb szavak szülessenek bennem, hogy felnőhessek a nagylászlói mondathoz: „Műveld a csodát, ne magyarázd”, hogy Kubinyi Anna lényegét a legkifejezőbbben ragadjam meg. Tudom, a legmélyebb titokhoz nem lehet hozzáférni, csak érinteni nemes hozsolódások árán. Csak termékenyítő barázdák adódnak az életben. Megkíséreltem, elvégre nem mindennapi szellemiséget, átható erősségi üzenetet magába sűrítő – innen a megemelt rangja – művészeti díjról és díjazotról kell szólnom.

Ez esetben is díj és díjazott egymást erősítik, hitelét növelik. Idén Kubinyi Anna textilművész érdemelte ki a Szervátiusz Jenő nevét viselő alapítvány kuratóriumának döntése alapján a kitüntetését. Súlyát, távlatos röpítő erejét a garanciát túl a művész kvalitásain az odaítélők – élükön Szervátiusz Tibor alapító, és Szervátiusz Klára elnök – személyes igényessége, erkölcsi, jellembéli korrektsége szavatolja. Ennek az ideje soha nem jár le. Mert soha nem szolgáltatott ki olcsón politikai játszadozások kényére, kedvére. Nem tudták, mindenkori nímándok sem negligálni, lejártni, korrumpálni, sem felhívítani, mint annyi állami elismerést – ez nem az – köztük akár a Kosuth-díjat is, amelyet a mindenkori politika patikamérlegén dekáznak ki. És sokszor szemet szűrőan, erkölcsi érzéket sértően érdemtelenekek is osztják. Egyszóval a kitüntetetteknek egy része elkoptatja a díjak erkölcsi művészi patináját.

Kubinyi Annát méltatni megtisztelő tisztem. És benső parancsolatos kötelezettségem is a valódi tehetség előtti főhajtás és felmutatás nevében. Kivált egy olyan országban, ahol a szellemi élet zömét többnyire hivatalosan is támogatott silányság jellemzi. Irigység és középszer. Igen, egy hajót elsüllyeszthetnek a patkányok, felzabálják minden mérész megújulás gyökerét. Talán az izlik étvágyuknak, ami nekik nincs. És mi az, ami van: katartikus művek helyett gagyi, ócskapiacra termelés, tisztátalan, standokon kalmármódi helyezkedés, tolvadás, törtetés, terrorisztikusan dominánssá tett rossz ízlés, eszmei kiüresedés, magyarság és hazatagadás.

Történelmi szerencsénk: ez nem mindenkire érvényes, ha az lenne már régen kiirtattunk, kihaltunk volna. A nagy többséget nem kezdte ki a lelket megrohasztó kór. Mikor e sorokat rovom, minő mágikus egybeesés, a Vörösmarty-t citálom: *Midőn ezt írtam, tiszta volt az ég*, tiszták a szemek, a szívek. A székelyek nagy menetelését az autonómiáért közvetíti a Duna TV. Méghogy Dunának, Oltnak egy a hangja? Vonulnak hosszú konok sorban az atyafiak és családjaik, szent súlyként viszik az óriás Székely Zászlót, amely számomra hosszában, széltében betériti Csaba királyfi Csillagösvényét, feléri a Himaláját, messzire mutatva lobog fent a világ tetején. Az életük árán is kitűzte társával Kiss Péterrel együtt a Székelyföld szülőtte Eröss Zsolt. Igaza volt Kosztolányinak, a zászló nem csupán bot és vászon, noha

alkatrészeit tekintve az. Mitől, hogyan születik meg, terebélyül mássá, többdimenzióssá? A bot önvédelmi, ha kell támadó, sőt testvérgyilkos fegyver. Ős-eszköz, és nemcsak Káin és Ábel egymásra fenekeedésében. Előle nem lehet elrejtezni a rengetegben. És maga a színekkel agyonkarcolt vászon is textília. Lehetne akár Batthyány véres inge, vagy édesapám és az őseink golyó szaggatta, lovagkeresztelékkel ékített zubbonya, avagy a pesti forradalom lyukas zászlaja. Képzeteket keltő s azokkal benépesíthető minden anyag, ahogyan a matériát Kubinyi Anna megműveli. Torokszorító megrendülést kiváltó szimbólumrendszer ez, amely mindenki magyarságát valló és vállaló emberhez eljut. Többet okozva, mint lehajtott fejű, alázatos, csöndes tudomásulvételt.

Oly korszakokban élünk, amikor nagyjaink egy része pusztá léte megőrzése miatt emigrálni kényszerült. Vagy saját honában belső emigrációba menekült. 1711, 1849, 1945, 1957 és aztán a mostani megélhetési emigrálás. Az előzőeknek a haza mást jelentett, mint a maiaknak. Például egy Zilahy, Márai, Wass Albert és még folytathatnánk a fájdalmas sort utolsó pillanatáig kínlódott, kínoztatott a honvágytól. Teli bőrönddel mentek el, és nem jöhettek haza. Amikor lehetett volna, már késő volt. Kubinyi Anna, mint a legtöbb nagyra hivatott alkotó, eget kért, tért követelt, hogy ne ölje meg az itthoni középszer, értetlenség, fanyalgás. Hát elment e kietlennek vélt hazából, látszólag kiesebb vidékre. Ám ez a kirándulás hosszú távon kevésnek bizonyult. A génjeibe vésett – rovásírással? – parancsnak engedelmessé, az eltéphetetlen köldökzsinór lasszóájához kötve, teli újdonsült tervekkel, ambíciókkal, visszatért. Mert nem kívülről, hanem belülről akar világot hódítani. Ilyen nemes foglalás Kalkutában megrendezendő novemberi kiállítására. Visszahívta az anyaföld, a „hazádnak rendületlenül légy híve oh magyar” kategorikus imperativusza vezette el a gyökerekhez, amelyekben felkerengenek például az eredetmítoszok is. Feltör diadalmasan a magosba, - ahol a hazának kellene lennie – az általa formázott Turulmadár. Ez nem a picassói demagógia kóciával kitömött békegalamb – sütogetik is minden nyárson – de nem is tartozik ez a sólyom az Assisi Szent Ferenc jámbor jószágai közé. A Kubinyi Anna röptető erejű kezéből tör ki az örökké üldözött, rebellis Kerecsen.

Döbrentei Kornél

Ezt is cselekszi művészete páratlan klassziséval Kubinyi Anna, a halálból feltámadást megörökítő textíliákon. Teheti, sorsa van, hiszen sokféle talentummal halmozta el az Isten. Lehetett volna keramikus, grafikus, ám ő erre a pályára vezéreltetett. Megrendítő, hogy a maga művészi eszközeivel megidézi Kőrösi Csoma Sándort, akit Szervátiusz Tibor, az alapítvány alapítója, éveken át szeretett volna megmintázni. A nagy kő most is kint áll az udvarán, naponta megsimogatja, de hogy kiszabadítsa belőle a magyar óriást, ellehetetlenítették. A súlyos kő hiánya és a textília tündér könnyedségnek látszó világa bennem kiegészíti egymást, mint a törzsi vérszövetség. És ami van, megszületett, az megtermékenyíti az irgalmatlan nincset. És akkor ide hivatott Kubinyi által Tagore is, a bölcsesség, a mértéktartás, a letisztult gondolat egyetemese. Megengedheti magának a szelíd türelmet, mint Ghandi is, hiszen sokaságban él, bőven akad utánpótlás. Tanulnunk kéne belőle, ám kevesen vagyunk s ez más megállapítást szül. Berzsenyi mondá nagyon is megélt tapasztalatokkal: „*Nem sokaság, hanem lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat.*” Ez volna a minőség forradalma. És ez a magyar fátum, hogy mindez vontatottan következik be. De bízunk a magyar civil békés tüntetéseiben. Higgynk a jövőbeli nagy Székely Vágtában is. Meg fog történni, mert évszázadok, évezredek óta őrzi magát az a csöppnyi, csángóul mondva morzsa mustármag, amely szétmorzsolhatatlan, köztük így Kubinyi Anna is, erjesztő, új gondolatokra sarkalló ereje töretlen, mint ahogy elhivatottsága is, mert, és éppen ezért a költővel szólva, *Anna örök.*

2013. október 31.

BOZÓK FERENC

DR. LISZTÓCZKY LÁSZLÓ IRODALOM- TÖRTÉNÉS LAUDÁCIÓJA

Tisztelt díjazottak és díjátadók! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az ünnepelttől pedig azt kérem, engedd meg, hogy most is úgy szólítsalak, ahogyan szoktalak: Kedves Laci bátyám!

Zavarba ejtő megtiszteltetés és mérhetetlen büszkeség számomra dr. Lisztóczy László irodalomtörténész Szervátiusz Jenő díjának átadásán laudációt mondani. Teszem ezt mégis remegő hanggal, de eufórikus örömmel, mert felkértek engem erre a felemelő feladatra és mert meggyőződésem, hogy az idei Szervátiusz Jenő díjakat a lehető legméltóbb személyek kapják, köztük dr. Lisztóczy László irodalomtörténész. Jómagam az egri tanárképző főiskolán tanítványa és csodálója lehettem annak az alázatnak és „szelíd megszállottságnak”, amellyel szívügyének élte meg a magyar irodalom ügyét. Kiváló intelligenciával és páratlan előadói kvalitásokkal beszélt klasszikusainkról, ám köztudott volt róla, hogy mutatóját folyamatosan a határon túli, főként az erdélyi kortárs irodalom ütőerén is rajta tartja. Diákkoromban napokig büszkén újságotam főiskolai diáktársaimnak, hogy Lisztóczy László felfedezte egyik versemet a Líceumi Paletta nevű főiskolai diákújságban és egyszer megszólított a folyosón és igen megdicsérte a versemet. Ettől a pillanattól kezdve folyamatos diskurzus, lelkes tanár-diák viszony, később barátság alakult közöttünk. Azóta verseimet és egyéb irodalmi munkáimat, könyveimet folyamatosan figyelemmel kíséri és önzetlen szeretettel és érdeklődéssel követi pályámat. Két ok van még, amiért én vagyok a laudátor. Egy bensőséges lírai pillanatban Lisztóczy László megosztotta velem, hogy bennem látja kiteljesedni fiatalkori önmagát, lévén, hogy neki is kamaszkori dédelgetett vágya volt, hogy piarista szerzetestanár legyen. Ráadásul földik is vagyunk, két szomszédos mátraaljai faluból származunk. Ő Markazról, én Domszlóról. Legelső kötetemtől fogva folyamatosan komolyan veszi és értékes és tudós recenzióival meg is támogatja a könyveimet, ezért régóta hálás vagyok és rég várom már a pillanatot, hogy mikor írhatok végre én is róla valamit. A Gondviselés most adta meg ezt a pillanatot számomra. Mint említettem, Lisztóczy László a Heves megyei Markazon született, 1941. február 26-án. Esztétikai érzékét a Mátra titokzatos szépsége formálta. Igen sokat köszönhet a fölnevelő falusi

világ egyszerűségének, bölcsességének és mély valóságosságának.

Az általános iskola nyolc osztályát Markazon végezte, majd az egri Dobó István Gimnázium tanulója lett. Korábban a szülőfalujától mindössze tizenhárom kilométerre fekvő Gyöngyös, a Mátravidék szellemi, gazdasági és egészségügyi központja jelentette számára a nagybetűvel írt Várost. 1959-ben érettségizett. Ezt követően két évig az egri Tanárképző Főiskola magyar-történelem-testnevelés, majd különböző vizsgával négy esztendőn át a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar-történelem szakos hallgatója volt. Szívesen megnéztem volna testnevelés órán is, amint éppen kosárlabdázik vagy gölt rúg a füves pályán. Ennek ellenére azt hiszem, mégis jó döntés volt, hogy a testnevelés helyett az irodalom mellett köteleződött el. Az irodalomtörténeti búvárkodáshoz kiváló debreceni professzoraitól, mindenekelőtt Bán Imrétől és Barta Jánostól kapott ösztönzést és mércét. 1965-ben szerzte meg középiskolai tanári diplomáját.

1978 nyarán az egri Tanárképző Főiskola Irodalomtudományi Tanszékének adjunktusi állására kapott meghívást, ahonnan huszonhét év után docensként ment nyugdíjba 2005-ben. Kereken négy évtizedet töltött a tanári katedrán.

1981-ben summa cum laude minősítéssel egyetemi doktori címet szerzett a debreceni egyetemen *A Kalevala fogadtatásának első szakasza Magyarországon (1841–1871)* című értekezésével. Irodalomkutatóként a *Kalevala* hazai recepciójával, a nyugati (elsősorban a svájci) és erdélyi magyar irodalommal, Benedek Elek erdélyi irodalomszervező munkásságával, Pájer Antal, Gulyás Pál és Dsida Jenő költészetével, Eger és Gyöngyös irodalmi hagyományaival foglalkozott és teszi ezt ma is, szellemi üdeséggel és magas kutatói színvonalon. Negyvenhat könyve jelent meg eddig. Ezek többségében odaadó és alapos szerkesztőként szerepelt. Az általa szerkesztett, válogatott kötetek közül külön is kiemelném a *Verszekben tündöklő Erdély* című tematikus versantológia-sorozatot. Ennek a sorozatnak a kötetei nagy témakörök (hazaszeretet, természetszeretet, vallási élmény, szerelmi költészet, sorsfordulók) szerint szemlét és előszóval látta el a romániai magyar irodalom legjavát, értékmentő és értékfelmutató szándékkal.

Termékeny kapcsolatokat épített ki határon túli magyar szellemi műhelyekkel. Az 1980-as évek elejétől részt vett a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör (SMIKK) munkájában, amelynek a tevékenységét ő mutatta be először a hazai olvasóknak. Előadásokat tartott a kulturális egyesület és áll

tudományos tanácskozásain, a Lugánói Tanulmányi Napokon. 1991-ben konferenciájukat Egerben rendezték meg, melyet szervezői közreműködésével, helyismeretével, erdélyi és kárpátaljai előadók meghívásával segítette. A nyugati magyar irodalommal ápoltságokon kívül a szomszédos országok – elsősorban Erdély – néhány magyar irodalmi intézményével és alkotójával is együttműködést alakított ki. Az 1970-es és 1980-as években sűrűn, évente három-négy alkalommal Erdélybe utazott, s rendszeresen fölkereste kolozsvári, korondi, gyergyóditrói, szatmári, székelyudvarhelyi, sepsiszentgyörgyi és csernátони barátait. Itt meg kell említenem azt a kedves, de nem veszélytelen tettét, amely diákként emlékezetes számomra. Nekünk, diákoknak kamaszos derűvel arról mesélt, hogy a magyar – román határon Pilóta kekszes dobozokba rejtve vagy szalonának álcázva csempészte át a legtitkosabb csempészárut, a magyar nyelvű szépirodalmi könyveket erdélyi nemzettársainknak. A kolozsvári *Művelődés* szerkesztőségével, a Kriterion Könyvkiadóval, a Babeş-Bolyai egyetem magyar tanszékének néhány oktatójával, a szatmárnémeti Kölcsey Körrel, a sepsiszentgyörgyi *Háromszék* című napilap és a csernátони Haszmann Pál Múzeum munkatársaival szakmai viszonyt létesített.

Az utóbbi két évtizedben elsősorban helyismereti kutatásokat végez. Fölismerte, hogy ez a tevékenység számíthat a legnagyobb anyagi és erkölcsi támogatásra, ennek a legmérhetőbb a visszhangja, eredménye és haszna. Kiemelkedően fontosnak tekinti a helyi irodalmi hagyományok feltárását és ápolását, s ezáltal a szülőföldszeretet, a lokálpatrióta öntudat, a világban való otthonosságélmény gazdagítását. Mindmáig Eger, Gyöngyös és Jászapáti idevágó törekvéseinek legfőbb színtere. Az egyetemes magyar irodalomtörténet szempontjából is jelentős például az a – Fülöp Lajossal együtt elkezdett – vállalkozás, amely a gyöngyösi kötődésű Vachott család író tagjainak a nevére és műveire fűjja le a múltó idó, a feledés porát. Ezirányú törekvéseiket a közelmúltban elhunyt Kerényi Ferenc így méltatta: „*Ami a Mátra alján történik könyvkiadás dolgában, arra érdemes odafigyelnünk. Eger és Gyöngyös, a tájegység két irodalmi és művelődési központja nem a jó magyar szokás szerint járt el. Nem a vetélkedő, egymás ellenében fejlesztő városok számát gyarapították, hanem tudva, hogy az utcák sorából, a házak halmazából az ott élők hagyománytudata formál várost, közösen fogtak neki a tradíciók feltárásának és közreadásának. Ennek irodalomtörténetre váltásához két kitűnő filológus és pedagógus állt és áll rendelkezésre: a gyöngyösi Fülöp Lajos és az egri Lisztóczy László.*”

Elmondása szerint kitüntetései közül Eger irodalmi nívódíja és a Gyöngyös Város Kultúrájáért a legkedvesebb számára. Hetvenedik születésnapjára emlékkönyvvel köszöntötték tanítványai, tisztelői és barátai. Megtisztelő számomra, hogy méltatlanságom ellenére jómagam is bekerülhettem ebbe a válogatásba.

Lelkes Dsida Jenő rajongókkal 1997. július 24-én Egerben megalapította a Dsida Jenő Baráti Kör nevű közhasznú irodalmi egyesületet. Hármast tűztek maguk elé: a Dsida-kultusz ápolását, a határon túli magyar kultúra népszerűsítését és a helyi irodalmi hagyományok ápolását és gazdagítását. A Dsida Jenő Baráti Kör számos remek könyvvel és rendezvénnyel gazdagította a hazai kultúrát. Érdemes meglátogatni értékes internetes oldalukat is. Rendezvényeiken vendégül látták többek között Beke Györgyöt, a XX. századi Erdély Orbán Balázsát; Benkő Samut, a kiváló kolozsvári művelődéstörténészt; a *Művelődés* cí-

kovics Marcell filmrendezőt, művelődéstörténészt és könyvillusztrátort; Sas Péter Kolozsvár-kutatót; Turcsány Péter költőt, folyóirat-szerkesztőt és könyvkiadót; Láng Gusztávot, Mózes Hubát és Kabán Annamáriát, Dsida Jenő életművének kiváló kutatóit; Füzesi Magdát, a kárpátaljai költőnőt; Szervátiusz Tibort, Közép-Európa szobrász-szószólóját; Dsida Ottót, névadójuk Győrben élő rokonát; Cseke Péter művelődéstörténészt és Szabó Zsolt irodalomtörténészt Kolozsvárról; Czegő Zoltán költőt és Hervai Katalin képzőművészt Sepsiszentgyörgyről; Haszmann Pál fafaragó művészt és múzeumigazgatót Csernátomból; Gömöri György költőt, műfordítót és irodalomkutatót Cambridge-ből és még számos más kiváló értelmiségit. Irodalmi mellékleteket tettek közzé a *PoLiSz* című folyóiratban többek között Dsida Jenő *Nagycsütörtök* és *Psalmus Hungaricus* című verséről. Jeles hazai és

Lisztóczy László megköszöni a díjat

mű folyóirat és a Kriterion Könyvkiadó szerkesztői gárdáját; Eperjes Károly színművészt; Jelenits István piarista szerzetest, irodalomtörténészt; Medvigy Endrét, a magyar népi irodalom jeles kutatóját; Jan-

határon túl élő irodalomtörténészek tanulmányait jelentették meg 2003-ban *Poeta angelicus* címmel Dsida Jenő életéről és költészetéről. Aki valaha részt vehetett a Dsida Jenő Baráti Kör valamelyik varázs-

latos és meghitt hangulatú karácsonyi vagy nyári rendezvényén, az szerencsésnek és megajándékozottnak mondhatja magát, köztük jómagam is. Nyilván velünk együtt mosolyog most odafenn Lisztóczy László felesége, Margó néni is, aki igazi otthont teremtett László szellemi munkájához és aki otthonossá tette a Dsida Jenő Baráti Kör rendezvényeit is. Végezetül nincs más hátra, mint hogy gratuláljak dr. Lisztóczy Lászlónak a Szervátiusz Jenő díjhoz és az egész eddigi munkásságához, továbbá szívből kívánjak jó egészséget és töretlen munkakedvet a soron következő feladataihoz. Köszönöm szépen a megszólalás lehetőségét.

KÖSZÖNTŐ
DR. LISZTÓCZKY
LÁSZLÓNAK

Magyar Lajos

Úgy tartják, a házasságok az égben köttetnek, én hozzátenném, a barátságok viszont a földön. De nem mindegy, hogyan, hol és kik között alakul ki életre szóló barátság-szövetség. Én Lisztóczy tanár úrral a felső-háromszéki Csernáton múzeumkertjében ismerkedtem meg, s mintha azok a jófajta huncut Haszmann-fiúk, a gyűjtemény alapítói, gazdagítói, fenntartói tudták volna, nem lenne érdemes kihagyni az alkalmat, hogy minket összeismertessenek, meg is tették. Azt hiszem, mindkettőnk öröme és elégtételére, hiszen úgy talált a szó, annyira egymásba simultak a gondolatok, hogy a megismerkedést az én kommandói kis vityillómban, majd Egerben és másutt is ápolgattuk. Ott már gazdagabb tartalmakkal, nagyobb kitekintéssel. Ebből valóban barátság lett, letagadhatatlan és elszakíthatatlan, s ha az első mondatban megidézett szólás első kitételét nézem, akkor annak is igazat kell adnom, hiszen Laci bátyám — mindössze egy esztendő választ el minket életkorban! — drága társa, Margó asszony is családjaink kapcsolatának istapolójává vált.

Nem is akárhogyan, hanem teljes szívbéli jóságával, türelmével, odafigyelésével, s ha én őket az ezeréves határ közelében lévő Kommandón próbáltam szeretettel vendégléni, ők Eger városában a Honfogl

lás utcában törlesztették a „kölcönt”. Ami soha nem volt kölcsön voltaképpen, hanem szeretet és tisztelet, a magyar emberi jóság szavakba, gesztusokba nemesedett testté való válása. Sajnos, Margó asszony nincs már többé — a szó fizikai értelmében —, de lelke és szelleme felettünk lebeg valahol. S főleg szívjósága, a szenvedéseken is úrrá váló derűlátása.

Most, amikor Lisztóczy László átveszi a neki méltán odaitélt Szervátiusz-díjat, még Székelyföldön is megkérdezhetik sokan, ki ez a férfiú!? Az erdélyi magyar irodalom legnagyobb népszerűsítője, valóságos apostola az anyaországban, ki nem csupán az egri tanárképző főiskolán nevelte tanítványait a transzilván literatúra szeretetére, de az egész magyar nyelvterületen. Az egész erdélyi szellemiséget, a költészetben meggyönyörült hazaszeretetet ölelte magához, s adta át diákjainak és olvasóinak, tudva tudván, hogy egy nemzetrész megmaradásának lényege — az életvállalás mellett! — a Szellem. Ezért szerették őket, Margó asszonnal együtt, Dsida Jenőt, hogy Egerben igazi Dsida-kultuszt teremtettek. Mégiscsak ő írta a Psalmus Hungaricumot, a minden magyar versek egyik legkiemelkedőbbjét.

Nem célom és nem tisztem bibliográfiai felorolást tartani arról, mi mindent írt és szerkesztett dr. Lisztóczy László az erdélyi magyar irodalom megismertetésére az anyaországban és a nagyvilágban, egyetlen könyvsorozatra utalnék, mely Verseken tündöklő Erdély címen jelent meg összesen hat kötetben, s dr. Lisztóczy Lászlót méltán köti Szervátiusz Jenő szellemi örökségéhez, örökségahyához.

GYENES KATA

LORÁND KLÁRA, AZ ÉRTÉKMENTŐ

Loránd Klára különleges asszony a szó legneme-
sebb értelmében. Hivatása és hitvallása az értékte-
remtés és értékörzés. Egyedi és pótolhatatlan. Min-
dazok számára, akik ismerik, nem lenne teljes az élet
nélküle. Azzal a tudással, életörömmel és elhivatott-
sággal, mellyel a mindennapjait éli, mindannyiunk
számára követendő példát mutat. Engedjék meg,
hogy ezt az elismerésre méltó életutat, ne csupasz
évszámokkal tárjam Önök elé. Ehelyett inkább fűz-
zük fel közösen az általa megmentett és életre hívott
értékek láncszemeit!

Mindazt, amit magában hordoz, az értékek meg-
becsülését, hivatása szeretetét szüleitől örökölte.
Édesapja gyógyszerészként dolgozott, a Kecskeméti
Patika múzeum alapítójaként maga is kincset ha-
gyott Kecskemét, s egyben a nemzet számára. Klára
gyermeki kíváncsiságával maga is követte apját a
gyűjteménybe, s egy életre magába szívta a régi ko-
rok előtti tiszteletadás alázatát. Édesanyjától a csalá-
di fészkek fontosságát, egymás feltétel nélküli szere-
tetét és örök víg kedélyét örökölte. A művészetek
felé is szülei fordították figyelmét. Édesapja poli-
hisztorként a fényképészettel is foglalkozott. Így a
képeken keresztül a vizuális művészet világával is
megismertette lánygyermekét. Másik szenvedélyét
akkoriban a könyvek szeretete jelentette, így pálya-
választásában az út egyenes irányban a bölcsészet, a
néprajz és a művészettörténet felé vezetett. Még
gimnazista korában édesapja bemutatta a tőlük nem
messze lakó Bozsó Jánosnak, a festőművésznek s
műgyűjtőnek. S Klára a művészen társra talált.
Nemcsak az emberrel esett szerelemben, hanem az
által megálmodott gyűjteménnyel is. Láthatjuk te-
hát, hogy számára az út egész fiatalon kirajzolódott,
korán megérett benne az elhatározás, hogy életét a
Bozsó János által összegyűjtött néprajzi, iparművé-
szeti tárgyak, nagypolgári családi hagyatékok ápolá-
sának szentelje. Belevetette magát a szakirodalom-
ba, a múzeumok világába. Kiterjedt tárgyi tudásra a
szegedi egyetemen tett szert, s egyetemista éveit
a Kiskunfélegyházi Múzeumban tárlatvezetőként
gyakornokoskodott. Bölcsész diplomával tért vissza
a Bozsó Gyűjteménybe és 1976 óta – csaknem 40
éve – e közgyűjtemény javára tevékenykedik.

1975-ben Bozsó János – korában igen szokatlan
módon – az addig összegyűjtött műtárgyakat s fest-
ményeinek egy részét Kecskemét városának ajándé-
kozta, szándéknyilatkozatával egy kora szellemisé-
gét megelőző, egyedi közgyűjteményt hozva létre.
Ha nem is forradalmárok, de másként gondolkodók

voltak a világban. Abban a korban, amikor ezeket a
kincseket méltatlanul eltékoztatták, ők felismerték,
hogy e folyamatnak ellen kell menni. Végigjárták
Nagy-Magyarországot, határainkon túl pedig egész
Németországig, Svájcig utaztak. Mindannyiszor
tucatnyi megvalósításra váró tapasztalattal tértek
haza és a látogatók igényeinek minél inkább megfe-
lelő, európai rangú intézményt igyekeztek teremte-
ni. A paraszti élet használati tárgyain keresztül, a
polgári, nagyúri enteriőrök mind otthonra találtak a
gyűjtemény falai közt. Bozsó János magyar népraj-
zi, európai iparművészeti és egyházművészeti gyűj-
teményét mutatják be, oly formában, ahogy azt
egykor – a 15 évvel ezelőtt elhunyt – művésszel
közösen berendezték. Ahogy bejárták az országot, a
művésztelepeket, úgy gyarapodott egyre a gyűjte-
mény. S jelenleg is ebben az állapotban, a bővülés
állapotában tekinthető meg a múzeum. Egyedülálló
élményt nyújt a látogatóknak, hisz részese lehet egy
gyűjtemény születésének. S talán a gyűjtő szenved-
délyel kicsit megfertőzve távozik.

A magányos műteremből munkájuk nyomán egy
nemzetközileg is elismert gyöngyszem született,
mely Kecskemét unikális kincsestáráként várja a
látogatókat. S mára az egykor a gyűjtemény udva-
rán önfeledten szaladgáló fiúgyermek is, a harma-
dik generációs értékmentő is felnevelkedett. Ifjú
Bozsó János épp úgy a Ház szorgos gazdájává vált.
Sőt, ma már Ő jelenti a 21. századot, a fiatalos lend-
ületet. S ahogy az Édesanya mondja: ennél na-
gyobb és szebb elhivatottság nem kell, mint hogy az
ember az általa összegyűjtött és megmentett kincset
tovább tudja örökíteni. Klára szavaival élve, kapott
az élettől egy felelősségteljes ajándékot, mely szüle-
tése pillanatától szokatlan, egyedi jelleget hordoz. S
melyet kötelessége megmenteni és továbbörökíteni.
Az évek során sokszor meg kellett küzdeniük azért,
hogy a gyűjtemény fennmaradjon. De munka-
társaival napról napra nyitott kapukkal és kedves
szóval várják a betérőket s minden igyekezetükkel
azon vannak, hogy aki egyszer náluk járt, szeresse
meg e különleges világot. A város, a városban élő
polgárok és Klaráék együttműködése élteti a gyűj-
teményt.

Az elmúlt évtizedekben bemutatták a legjelentő-
sebb magyarországi művésztelepeket, Szolnok, Gö-
döllő, Hódmezővásárhely, Kecskemét telepeinek
munkáit. A Kecskeméti Szőnyegszövőműhely ismer-
etlen anyagát is kiállították. A legkiválóbb magyar
klasszikus alkotók műveiből szerveznek kiállítások-
kat, Iványi Grünwald Béla, Fényes Adolf, Rippl Ró-
nai József művészetét hozták közelebb a látogatók

hoz. Az országot bejáró Munkácsy vándorkiállítás társrendezvényeként befogadták Munkácsy kortársait: Ligetitől Vaszariig állítottak ki remekműveket. De a kortárs magyar képzőművészet épp úgy otthonra talál a Gyűjtemény falai közt. László Dániel Mária- út ihlette alkotásai és Péreli Zsuzsa varázslatos gobelinjei átszőtték a termeket. Tematikus tárlatokat rendeztek „A Ló a művészetben”, „Magyar festők önarcképei”, „A szőlő és a bor jegyében”, „A magyar címer ábrázolása” és „A kereszt” jegyében. És kaput nyitnak Európa felé is: az Abigail Galériával együttműködve francia és holland geometrikus absztrakciókat tártak és tárnak elénk. Nyílt napokat tartanak kicsiknek s nagyoknak egyaránt. De a társ-művészeteket is épp úgy beengedik a színvonalas képzőművészeti kiállítások mellé. Igényes művészeti albumokat jelentetnek meg. Hazai és külföldi városokba viszik el a kiállításokat, Indiától Németorszáig, Erdélytől Bulgáriáig igyekeznek közvetíteni hazánk értékeit.

A tavalyi év folyamán a Gyűjtemények Háza uniós projektnek köszönhetően a gyűjtemény arca felfrissült, a kor kívánalmainak megfelelő arculatot kapott, de a lelke változatlan maradt. A modern felszereléssel bővült házban továbbra is a személyesség varázsa fogadja a vendégeket. Létrehoztak egy olyan multikulturális intézményt, melyben a Bozsó Gyűjtemény mellett befogadnak más, kecskeméti kötődésű magángyűjteményeket is. Így jelenleg helyt kapott az újonnan felépült emeleti szinten Hanga István órásmester gyűjteménye és hitük szerint a jövőben további gyűjtemények is otthonra lelnek a ház falai közt. Hatalmas területet kell fenntartani, több ezer tárgyból álló műtárgy állományt mutatnak be, így a jelenkor már nem a gyűjtő utakról szól, sokkal inkább az átörökítésről és fenntarthatóságról. Bozsó János abban is megelőzte korát, hogy igen hamar felismerte, a múzeumnak nem csupán a szakmabeli közönséget, hanem az érdeklődő vendégeket is meg kell szólítani. A látogatót össze kell barátkoztatni a művészettel. S ezt a szemléletet Klárának tovább éltetik. A kecskeméti Múzeumok Éjszakája is e szellemiségben nőtte ki magát. S e a feladatot, a múzeumok barátságos arcának bemutatását a maga kedves módján és nyitott szívvel már a felnövekvő generáció vállalta magára. Mikor a fővárosban első alkalommal megrendezték a Múzeumok Éjszakáját, Anyja s Fia rögvest elhatározták, hogy ezt a múzeumi kavalkádot Kecskeméten is meghonosítják. Első alkalommal mindösszesen 3 intézmény fogott össze. A közönség azonban kikövetelte magának ezt a bohém éjszakát. Kecskeméti kuriózumként a hőmpolygó sokaságot régi muzeális buszok szállítják egyik

helyszínről a másikra. Mert helyszínből akad bőven, mára több mint 40 intézmény, szervezet csatlakozott. S olyannyira sikeressé tették ezt a különös hangulatú rendezvényt, hogy az ország vidéki városai közt a legtöbb látogatószámot évről évre Kecskemét éri el.

S egy újabb érték van születőben. Vágya még bemutatni a magyar festészet azon ágát, amelyet az európai művészettörténet is kvalitásnak tart. Az expresszív realizmus nemzetközileg elismert és kiemelkedő alkotóit, a szenvedély festőit szeretné közelebb hozni a múzeumi közönség számára. Egyedülálló kincseket ápol s örökít át Loránd Klára. Erdélytől a Palócföldig összegyűjtött kincsek őrzője s továbbadója. A nemzeti identitástudat életben tartója, elmúlt korok felélesztője. S tanár is egyben, akinek célja minden egyes betérővel megszerettetni a szépet, az igazi, maradandó értékeinket. S annyi elvégzendő feladatot lát még... Naptárában nincs hétvége, nincs ünnepnap. Szabadidejében épp úgy a gyűjtemény álmodja tovább, mint a szorgos hétköznapokban. Életének nem nagyobb s nem kisebb részét tölti ki a Gyűjtemény. Élete a Gyűjtemény. Épp oly kivételes asszony, mint amilyen kivételes a hivatása, a szerelme s a családja. S nekünk, akik őt ismerhetjük jóleső kötelességünk ebben az egyedülállóságában támogatnunk és segítenünk. Isten Éltesse az idén 60. születésnapját ünneplő Loránd Klárát!

LISZTÓCZKY LÁSZLÓ

ISTENÉ A HÁLA ÉS A DICSŐSÉG

Arcpirítóan sok szépet és jót elmondtak itt rólam, pedig nekem semmi érdemem nincs. Juhász Gyula szavaival: „Hangszer voltam az Isten kezében, ki játszott rajtam néhány dallamot.” Isten kegyelméből voltam az, aki lehettem. Elsősorban neki tartozom tehát hálával.

Tőle kaptam az életet, neki köszönhetem, hogy gyönyörködhettem és borzonghattam a lét csodálatos, titokzatos szentélyében, hogy keresztet vehettem nemcsak az Atya, Fiú és Szentlélek, hanem a természet, a művészet és a tudomány nevében is. Neki köszönhetem, hogy magyarnak születtem, mert „magyarnak lenni – Sajó Sándor fogalmazott így – büszke gyönyörűség”. Magyarai Lajos *Csoma Sándor naplója* című remekművében a legszabatosabb és legegyszerűbb megfogalmazásban találkozhattam azzal a bölcsességgel, amely életemnek célt, tetteimnek irányt szabott: „Akit feldob magából a nép, az nevében akarjon nagyot”. Én magyarként tudtam és akartam otthon lenni a világban. Fölismerve a világ eredendő sokszínűségében rejlő isteni szándékot, nem szavakkal, hanem tettekkel szolgáltam nemzete-

met, s amennyire erőből tellett, munkálkodtam mindenekelőtt Trianon tragikus következményeinek enyhítéséért.

Keresztényként megismerkedhettem azzal az erkölcsi világrenddel, amely Goethe szerint is a leg-tökéletesebbek közül való. Áthatotta egész lényemet a keresztényi szeretet eszméje, amely osztatlan teljességgel öleli magához az egész mindenséget, kiváltképpen pedig azokat, akik hozzánk a legközelebb állnak. Isten ajándékozott meg a legnagyobb hivatással, a tanársággal, s ez különösen kedvező lehetőséget teremtett arra, hogy a szeretet váljon életem szervező és vezérlő eszméjévé. Benedek Elek fogalmazta meg számomra azt az erkölcsi intelmet, hogy álljak „a védtelenek, gyengék közé; az erősek, hatalmasok oldalán harcolni nem virtus”. Talán ebben a gondolatban rejlik a legfőbb magyarázata annak is, hogy különös rokonszenvvel és segítő szándékkal fordultam határon túli testvéreink, elsősorban az erdélyi magyarság felé. Ez a szándék öltött formát a Dsida Jenő Baráti Kör megalapításában és működésében is.

Istené az érdem, hogy soha nem hajoltam meg Mammon és semmiféle hatalom előtt, hogy nem vált életcélommá címek és rangok hajszolása. Ritkán jártam abban az utcában is, ahol kitüntetések osztogatnak. Ő tett képessé arra, hogy ne kössék elvtelen kompromisszumokat, s hogy a legnagyobb csapások idején is meg tudjam őrizni emberi tartásomat, hitemet. Ő ajándékozott meg a legdrágább felelősséggel, Kékessy Margittal, aki megteremtette a mindig biztos menedéket nyújtó, nyugodt hátteret, az otthon melegét szerteágazó tevékenységemhez, s aki ma is példaképem az önzetlen, tiszta szeretet gyakorlásában és a szenvedés zokszó nélküli, méltóság-teljes elviselésében.

Ha majd végleg el kell mennem innen, s Isten trónja elé lépek, köszönetet mondok neki a mai nap öröméért, a Szervátiusz-díjért is. Ez a kitüntetés, amelynek semmi köze sincs földi hatalmakhoz és hatalmasságokhoz, nincs köze politikához és pártokhoz, amelyhez nem kellett hivatalos felterjesztés sem, elnyeréséhez elegendő volt szándékaink és tetteink tisztasága, számomra fölért egy Nobel-díjjal. Különös rangot ad ennek az elismerésnek a két kiváló erdélyi művész, Szervátiusz Jenő és Tibor neve és szelleme, egy őrangyal, Szervátiusz Klára jelenléte, továbbá az, hogy itt tüsténkedett körülöttem egyik legkedvesebb és legizibb tehetségű tanítványom, Bozók Ferenc, valamint nagyszerű sepsiszentgyörgyi költő barátom, Magyarai Lajos, akivel sok évtized közös élményei és álmjai kötnek össze. Köszönöm szép szavaikat!

Végül megköszönöm majd azt is a Mindenhatónak, hogy olyan sokan eljöttek erre a gyönyörű, fölemlő, szívsimogató ünnepre, s együtt örültek velünk.

BABITS MIHÁLY

KARÁCSONYI LÁBADOZÁS

Komisz, kemény idő. Még a vér is megfagy
állatban, emberben.

Öregek mondják, hogy ritkán láttak ily nagy
telet decemberben.

A hó szőnyegébe puhán süpped a láb,
mintha dunyhán menne.

Hejh, ha a hó cukor volna, ez a világ
milyen édes lenne!...

A kis nyugtalan nő, ki a friss hegypályát
futja hótalpakon,
akármennyit zuhan, puha combocskáját
nem üti meg nagyon.

És az állástalan szegény ember, aki
nem mer még meghalni,
örül hogy reggeltől estig szabad neki
havat lapátolni.

Végig a városon nem csilingel a szán,
mint gyerekkoromba.

Nem gőzölög a hó fázó lovak hátán.

A kocsit gép vonja.

Angyalok elszálló csengője se csenget
a fehér utcákon.

Jézuska pénzért jó, s karácsonyfát rendez
gazdagok házában.

Nem édes a világ, de mégis szép látni...

És én már gyógyulok...

Csupa szomj vagyok már, mindenre kíváncsi;
mindent elgondolok...

Minden éget már hogy lássam is, hogy nézzem...

Tapintom tagjaim...

Én nem vagyok halott, én mindent túléltem,
s vár a fény odakinn...

Oh kedvesem, aki annyi rémtől védtél,
jere, add kezedet:

a fagyba, hidegbe, már nem rémit a tél,
vezess ki engemet!

Nem édes a föld, de mégis szép a hótul.

Én megyek... indulok...

s azt gondolom, hogy a világ is meggyógyul,
ha én meggyógyulok.

TAMÁSI ÁRON

ÖREG FIÚ, DECEMBER

Azokban a gyermeki esztendőkből, amikor a való világot már nemcsak megismertem, hanem kezdettem is abban magamnak rendet csinálni, azt gondoltam, hogy az esztendő egy öreg ember. Halhatatlan öreg ember, akinek van tizenkét fia. S a tizenkét fiú közül a legidősebb December.

Hát azóta már sok naptárba belenéztem, de a hónapokat most is úgy tekintem, mint az esztendő fiait. Természetesen a múltó idők alatt, s velem együtt, megnöttek ezek a fiúk is, sőt nem is fiú már December, hanem ember.

Bölcs ember.

Ha van is manapság bölcs ember, elegendő nincs. Pedig ilyen háborgó világban is, mint a mai, a sok is kevés volna ebből. Nem csoda hát, hogy oly türelmetlenül és jó reménységgel vártam Decembert az idén. Gondosan gyűjtöttem, és gyöngéden melengettem minden hírt, ami az érkezéséről szólt. De amikor megtudtam, hogy nem a hét első napján, hanem csak csütörtökön érkezik, akkor egy kicsit elgondolkoztam. Nem lehetetlen, így tűnődtem magamban, hogy ez az öreg és bölcs December is megváltozott az idővel. Talán még novemberben tagja lett valami társaságnak, melynek az emberei csak csütörtökön léphetnek porondra. Vagy egészen új rendet akar: olyan rendet, melynek a szabályai szerint, a legaprólékosabb pontossággal, most már csütörtökön fog kezdődni a hét, a hónap, minden nagyobb esemény s talán a nagy világban a korszakos fordulat is!

De hát csak olyan volt ez a gondolatom, mint a röppenő madár.

Jött és elment.

Aztán ismét munkában és bizakodásban, vagyis a megszokott mederben múltak a napok; majd elkövetkezett a szerda is.

Vagyis November utolsó napja.

Nagy várakozásban és jó egészségben voltam, amikor reám szállott azon a napon az este. Így aztán könnyűszerrel tudtam gondoskodni arról, hogy kellemes meleg legyen a szobában, s más egyebet is, ami vendégnek csak jó lehet ilyen téli időben, azt is mind előkészítettem. Így vártam Decembert, aki a szelek és a csillagok menetrendje szerint, éjfél után egy másodperccel meg is érkezett. Ahogy megpillantottam őt, bizony úgy tűnt nekem, mintha sápadt és törődött lett volna. S talán mogorva is egy kicsit. Hirtelen nem tudtam de nem is tudhattam, hogy mi az oka megviselt állapotának; valami betegség-e vajon, vagy váratlan csalódás, amit a mindenség útjain szerzett esetleg. No mindegy, gondoltam magamban, s oly kedvesen köszöntöttem és olyan örömmel,

mintha rajta is csupa derűt és bizakodást láttam volna. Leültettem közel a kályhához, s ami jó falat és üdítő ital volt a házamnál, azt mind odahordtam neki. Jónéven is vette ezt a figyelmet, mert a vonásai hamarosan és láthatólag enyhülni kezdtek, s a szemében a fény is nemsokára rokon lett a csillagok fényével.

- Miképpen szólíthatom? - kérdeztem tőle.

Meglepődve nézett reám December, mintha nem értette volna az én nyájas és tiszteletadó kérdésem; vagy még inkább, mintha tudatlanságot gyanított volna szavam mögött.

- December vagyok! - mondta.

- Ó, azt én tudom - feleltem neki -, hiszen nem most találkozunk először. Sőt a tavaly is, pontosan ebben az órában, volt egymáshoz szerencsénk, de mi több, még harmincegy felejthetetlen napot is töltöttünk akkor együtt. Azóta ugyan sok minden történt a földön, s bizony itt nálunk is, de kedves és huzamos együttlétünket nem felejtettem el.

- Én is emlékszem - mondta December. Sőt tudok egyebet is, úgyszólván mindent tudok, mert azóta találkoztam már mind a tizenegy öcsémel, s azok apróra elbeszéltek nekem mindent. Csak éppen egyet nem tudok. Nevezetesen azt, hogy az én megszólításom dolgában miért volt bizonytalanságban az imént?

No, gondoltam magamban, erre nem lesz könnyű a válasz. Mit tegyek, hogy szíves házigazdának és példás embernek egyaránt jó legyek? Soroljam el mindazt, aminek bokros szele felröppentette számról ama tapintatos kérdést? Kérdezzem meg, példának okáért, hogy egy esztendő leforgása alatt nem változott-e meg, esetleg gyökeresen? Érdeklődjem aziránt, hogy hideg helyett vajon nem meleggel foglalkozik-e? Vagy kérdezzem meg talán, hogy ők, tizenkét testvérek, maguk között is, nem szólítják-e időszak-társnak egymást?

Hát nem magyarázkodtam, hanem bízva érett eszében, mely félszavakból is ért, egyszerű módon megkérdeztem:

- Szólíthatom-e úrnak, December úrnak?

S jól tettem, hogy kacskaringó nélkül szóltam, mert December nevetni kezdett; majd bölcs derűvel mondta nekem:

- Hát barátom, se úrnak ne szólítson engem, se más címmel ne tiszteljen engem, mert egy esztendőn keresztül velem semmi változás nem esett. Egyszerűen December vagyok most is, mint tavaly s mint a megelőző években is, véges végig visszafelé, amióta csak vagyok. A felfogásom nem módosult, s megtartottam a régi szokásaimat is. Hideg a természetem, de a becsületből nem engedek, s a szívem forrón do-

bog a karácsonyi örömben. Szeretek havazni, s minden lehető elkövetek, hogy éjjelenként a csillagok ragyogni tudjanak. A kedvem fénylik néha, s más-kor elborulok, de eme váltogató hullámváz mögött mindig egyforma és változatlan vagyok. S az is maradok örökké. S így van ez rendjén, tessék elhinni. Mert aki igaz ok nélkül megváltoztatja magát, az végül a napokkal és az éjszakával, az órával és a perccel együtt fog változni. Így jön aztán a rend helyébe a rendetlenség, amikor senki sem tudja, hogy valójában hol van az ő helye, és mi legyen a dolga.

- Némi igazság van a dologban - jegyeztem meg.

- Némi?! - folytatta December. - Merőben igaz, mert hiszen az értelem mellett erre tanít a tapasztalat is, amiből szereztem már éppen eleget. És a példa, kedves barátom! Az is erre tanít, ama számtalan példa, amelyek közül most csak egyet akarok említeni. Mégpedig azt az egyet, amelyet a mi családunk mutat. Ugyanis, amint tetszik tudni, mi tizenketten vagyunk testvérek, de valahányan más-más természetűek vagyunk. Ennek folytán mi okosan és megértéssel úgy osztottuk be egymás között a munkát, hogy közülünk mindegyik azt végezhesse, amit a természete szerint ezen a földön legjobban végezni tud. Január öcsémnek, például, marasztalni kell a havat, vagy mindenképpen szerezni a felhőkből, ha nincs. Februárnak meg kell törnie a jeget, és reményt sejtetni a világgal. Aztán Március felébreszti a földet, és rábeszéli a napot, hogy a reménység ígéretet fényes diadalra vigye. Április megküzd a mulandósággal, mint egy szeles és vad kölyök. Május már a győzelmet hirdeti, és annak tiszta mámorában a szíveket szerelemre összeszerzi. Utána Június harsány kedvében elől jár, amikor a föld minden lényei énekelnek. Július aztán áldásba borítja az országok földjét; Augusztus pedig busásan fizet annak, aki dolgozik. Szeptember iskolába küldi a gyermekeket, a fákat pedig és a növényeket bölcs megnyugvásra tanítja. Október megcsinálja a szüretet, hogy bánatban és örömben egyaránt kéznél legyen a bor. November pedig meggyászolja a bajba jutott világot, melyet én már csak mesével tudok hitben megtartani, de én megtartom őt a hitben, egészen addig a napig, amíg eljön a Messiás a földre.

Meghatottan néztem Decemberre.

- Nagy szerencsének mondható - szóltam megnyugvással -, hogy legalább az Esztendő fiai így gondolkoznak.

- Szerencse bizony - hagyta helyben December.

- Talán az emberiség legnagyobb szerencséje. De a sors őrizze is meg az embereket attól, hogy az Esz-

tendő fiai között is felboruljon a rend, és kitörjön a testvéri háborúság! Az ég óvja meg a világot attól, hogy például Január öcsém, irigységből és hatalomvágyból, Július helyére törjön. Mert ez az egyetlen törvényszegés is pusztává tenné a földet!

Eme rettentő villantásra úgy megborzadtam, hogy így kiáltottam fel:

- Még a gondolat is borzasztó, December úr!

- Úr?!

- Ó, bocsánat! - mondtam.

Bölcsen és nagy jószággal meg is bocsátotta bántó elszólásomat December, mert mosolyogva folytatta:

- De hát arról szó sincs, hogy Január, vagy bármelyik másik öcsém változtatna a természetén. Mi nem kelünk fel a természeti törvények ellen. Június nem akar jéggel uralkodni, s nekem sem jut oly hiú gondolat eszembe, hogy kivirágoztassam a fákat. Egyedül arra törekszem, hogy legyen tisztességes hideg. A lehetőség szerint befödöm hóval a vetéseket és a vizeket jéggel. Pilinkéztetem a hópelyheket, hogy a szemek s főleg a gyermekek gyönyörködjenek bennök. Mert bizony én is sokat gyönyörködöm a gyermekekben, miközben ott is csúszkálni vágyakoznak, ahol nem lehet, s miközben játszanak az én csillogó havammal, és bolondos jókedvvel keringenek a jégen. Ha csak tudom, a férfiaknak is megizesítem a munkájukat, mit a jó meleg szobákban és a hivatalokban végeznek. A lányoknak mulatságot szerzek, a fiuk tudományát pedig gyarapítom. A kedves öregeknek meggyújtom a tüzet, hogy annak a melegénél a hosszú életben reménykedjenek, és a lángjánál az elmúlt szép időkre emlékezzenek. A szép asszonyokra felsegítem a puha bundát, és megcsípem a fülük cimpáját.

- Meg-e? - kérdeztem mosolyogva.

Erre csak bölcsen kacsintott December, s változás nélkül folytatta:

- Szóval hát mindenkinek kiosztom a hideg igazságait, és különösen megdidergetem azt, aki békétlen dologban járja az utakat. A városokban felvirágoztatom a színházakat, s a falvakban is az éneket és a táncot, adván azonban elegendő pihenést is a föld munkásainak. A fákat fehérbe gyöngyözöm, a madaraknak búvóhelyeket ajánlok, a medve álmait mézzel békenem, és a nyári bűnök miatt éheztetem a farkasokat. Néha ropogósra készítem a havat, s máskor megpuhítom, hogy ne unja magát. S amit legjobban szeretek, mesét mondok az embereknek, de azok között is legfőképpen a gyermekeknek és a szegényeknek.

Hát bizony, gondoltam magamban, ezek szerint van dolga elég ennek a szegény öreg Decembernek! Pedig a disznóölést még nem is mondta, sem az ártat-

MÓRA FERENC

SZÉP KARÁCSONY, SZÉP ZÖLD FÁJA

Nyolcéves voltam, a harmadik elemibe jártam és először léptem a közszerreplés terére. A közszerreplés tere az öreg templomunk volt. Úri divatot kezdtek a városunkban, karácsonyfát állítottak föl a szentélyben, az oltár mellett s kerestek valami alkalmi kis rongyost, aki a mennyei fenyőt felköszöntse.

No, szegény gyereket akkor se kellett Félegyházának Szegedtől kölcsönkérni. Futotta a kiskunoknak a maguk emberségéből is. De a bibliai példázat szerint sokan voltak a hivatalosak, kevesen a kiválaszthatók. Az egyik selypített, a másikat nagyon kamaszolták, a harmadikat csak segédlettel lehetett volna a karácsonyfa elé állítani, tudniillik olyan körültekintő személlyel, aki orrocskáját rendszerben tartsa, ami azonban mégsem szokásos ilyen ünnepi alkalommal. A legtöbbször meg az volt a baj, hogy az ijedségtől elállt a szavuk, ami ugyan bajszosabb ünnepi szónokokkal is megesik, de azok nem fakadnak sírva, hanem köhögéssel segítenek magukon. Utoljára bennem összpontosult a közbizalom. Elég rongyosnak találtak, sápadt kis arcom volt és fésűt nem álló vad, fekete hajam s csengett a hangom, mint valami úri kisasszonyé.

- Aztán nem félsz majd, kisfiú? - emelte fel állam valamelyik tanító úr.

- Nem félek én, csak a kutyáktól - mondtam önézetesen s kicsit halkabbra vettem a szót - meg a bakteroktól. Megnyugtattak, hogy ezeket nem eresztik a templomba s kezembe adták a köszöntőverset, amit Fehér tanító írt, Isten nyugtassa a haló porában. Szép hosszú vers volt, a két első sorát még akkor is el tudom mondani, ha majd odafont a nagy vizsgán találkozom a tanító úrral.

*„Szép karácsony, szép zöld fája,
Mondsa csak, honnan jövel?”*

Sok ilyen sose hallott furcsa szó volt benne, mint a mondsza, meg a jövel, s ezekkel rikattam meg legjobban a Daru utcai nemzetet a próbaszaválásokon. Akkor tapasztaltam először, hogy a szónok mindig akkor éri el a legnagyobb hatást, ha olyat mond, amit maga sem ért meg. Minden program szerint ment, még az idő is előírásosan viselte magát. Karácsony böjtje reggelén akkora jégcsapok lógtak a tetőkön, hogy a feldobott sapkával lebírtam törni a hegyüket. Azóta se szopogattam jégcsapban olyan jóízűt. Olyan rothadt zsindelezamatú volt, amilyent semmiféle cukrász nem tud produkálni. Amellett a torkot is edzette és nagy önbizalmat csepegtetett belém.

Kezdő szónoknak nagyon ajánlhatom, a jégcsapozogatástól elmúlik a lámpaláz.

Szegény édesanyám rám adta a nagykendőjét, csomóra kötve hátul a derekamon. Csak azért hullott a könnyem, mert az orromat meg államot mardosta a hideg. De hát nem szűrt szemet senkinek, télen minden rendes orr cinegét fog. A tanítóké, a tanítónőké is azt fogott, akik az iskola sarkán toporogva várakoztak rám. Egészen másért akadt meg rajtam a Honthy Berta kisasszony áldott szeme.

- Attól félek - mosolyodott el, mikor meglátott -, hogy ez a kisgyerek egy kicsit túlozza a rongyosságát. Mégiscsak kellene rá valami kabátot adni. Mindenki igazat adott neki, de hát hol vegyenek most egy gazdátlan kabátot? Az volt a terv, hogy az ünnep után majd Sente tanító úr elvisz a Stross szomszéd boltjába, és ott fölruháznak a Jézus nevében, de azt előbb meg kell szolgálni. Szerencsére az iskola-szolga ott ment el mellettünk, sietett a templomba, perzsagalléros ünneplőben. Nagyon mogorva, öregférfiú volt, de azért most beharmatozták az égi magasok a lelkét.

- Én odaadhatnám a gyerkőcnek addig a bekecsemet - mondta egy kicsit vontatva, mintha csudálná önmagát.

- No, azt megfizeti az Isten, Károly bácsi - repkedett Berta kisasszony s mindjárt nekifogott a jóembert kihámozni a bekecséből.

- Jaj, kérem, én nem ezt gondoltam - hőkölt vissza ijedten az öregember -, hanem a hétköznaplót. Már hozom is kérem.

Hát nem lehet mondani, hogy nem hozta volna, mert csakugyan kihozta a hétköznaplót. Azt, amiben söpörni, fűteni, lámpát pucolni szokott. Rám is adták és bizonyosan jól állhatott, mert mindenki mosolygott rám, aki meglátott benne. Csakugyan egészen eltakarta a rongyosságomat, alul csak a csizmácskám hegye látszott ki belőle, a kezem pedig egyáltalán ki sem látszott, a kezem feje a könyökéig érhetett. Arra is emlékszem, hogy nagyon finom petróleumszaga volt az első úri kabátnak, amit viseltem, egészen más, mint az otthoni petróleumé - ma is mindig érzem ezt a finom szagot, valahányszor díszmagyart látok. A zsúfolt templomot sem felejttem el soha, ahova alig tudtunk utat törni, elül az úri rendek, aztán a subás, ködmönös kiskunok, a berlinerkendős öregasszonyok, a sötét oltárokon csillogó viaszgyertyák szaga összekeveredve a karácsonyi füstökével, a mézesfokhagymáéval - olyan nagy volt minden és én olyan kicsike! Igen, ez Oszta tanító úrnak is szöveget ütött a fejébe, mikorra beviaszkodtuk magunkat a szentélybe és közölte aggodalmát Agócs főtisztelendő dó úrral.

- Székre kell állítani ezt a Hüvelyk Matyit, hiszen egészen elvész!

Szólították is a harangozót, de az vállvonogatással felelt a sekrestyeajtóból. Emberhalál lesz abból, ha ő megpróbálja székkal törni át ezt a tömeget!

- Föl kell tenni a kőpadkára a gyereket! - mondta valaki s már akkor föl is nyalábolt valaki s ráállított már a márványkorlátra, ami a szentélyt elválasztja a hajótól. Egyszerre mindenkinél magasabb lettem egy fejjel - oh, nem leszek én soha többet olyan nagy, mint akkor voltam a félegyházi öregtemplomban.

Sokáig, nagyon sokáig álltam ott, mert meg kellett várni, amíg a polgármester úr megjön, a karácsonyi gyertyácskák meggyújtása is nehezen ment, mert Fekete harangozó sohasem próbált még ilyent életében és olyan fohászokat morgott közben, amiket talán nem is találtak illendőnek a kerubinok, és én már kezdtem álomba zsihbadni a márványpadkán. De végre minden gyertyán kinyílt a lángvirág és Sente tanító úr megrántotta rajtam az úri kabátot.

- Csak bátran, Fericském!

Hát miért ne lettem volna bátor.

Csengettyűzött a szavam az emberfejek felett, mint az angyaloké a betlehemi mezőkön:

*„Szép karácsony, szép zöld fája,
Mondsza csak, honnan jövel?”*

Itt az instrukció szerint szétvettem a kétkaromat és a hosszú, lelógó kabátujjak akkorát lebbentek, mintha valóságos szárnyaim nőttek volna. Ez olyan öröm volt nekem, hogy ha kellett, ha nem, minden strófa után röppentem egyet. Ki is gesztikuláltam magam egy egész életre, de szereztem is olyan sikert a Fehér tanító úr költészetének, hogy még Mihály arkangyal is abbahagyta a szószék oldalán a sántantaposást, és szalutált a lángkardjával. Persze csak a kabátujját adhattam oda, amelynek felső régőiban a kéz tartózkodott, de azért nem a kézzel volt a baj, hanem a lábbal. A lábak nem akartak mozdulni, mintha gyökeret vertek volna a kőben.

- Gyere hát, nem hallod - rántotta meg a tanító úr mosolyogva a kabátujjat. - A nagyságos úr akar meg-simogatni. Egy nagyságos úr volt akkor az egész városban, a követ, az pedig akkor pedig Holló Lajos volt. Felejthetetlen szép férfiarca már akkor ott mosolygott alattam. Átölelte a térdemet és a hangja már simogatott:

- Gyere kis pajtás, majd leveszlek.

- Nem... nem ereszt a lábam - motyogtam pityergőre görbült szájjal. Megijedtem, mert csakugyan úgy éreztem, mintha a lábam hozzánőtt volna a kőhöz.

- Mi a macska, nem ereszt a lábad? - nevetett Holló s erősen magához rántott. Az egyik lábam elszabadult, de abban a percben el is jaidítottam magam éspedig jó kiadósan.

- Jaj, jaj, jaj, ne bántson!

A mosolygó arc lehajolt a lábam fejéhez és - és Berta kisasszonytól hallottam később - vére hagyottan emelkedett föl.

- Szent Isten, ennek a kisgyerekeknek odafagyott a lába a kőhöz. A másikat már óvatosan engesztelték föl, mert az még jobban összebarátkozott a márvánnyal. A vakarás kiderítette, hogy talpatlan csizmácskában léptem a közszereplés terére s ezért nem tudtam róla többet elmozdulni. Ami jeget, havat fölszedtem útközben, az álltomban először elolvadt a meleg talpam alatt, azután megfagyott és hozzátapadt a kőhöz.

- Sebaj, kikerül a maga foltjából - nyomogatta a lábam Sor doktor úr, hogy ott feküdtem összeszorított szájjal a követünk ölében. Tudta a doktor úr, hogy a kenyérsütögető asszony fia vagyok, hiszen én vittem hozzájuk minden pénteken a kenyeret, azon melegen, ahogy a kemencéből kiszedtük, és különben is ismerte a fajtámat, hiszen a szegények doktora volt a kis kopasz ember. Hanem azért azt mondta, hogy jó lenne elszalajtani Deskóért, a városi előfogatosért. És így ültem először életemben úri hintón, ami csak lépésben haladhatott a bőrruhás kiskunok és a berlinerkendős asszonyok sokadalmában, akik eltűnődtek a templomtérén, meg a világi dolgok változandóságán. Sokan még akkor is törülgették a szemüket a meghatottságtól és dicsérték a szép úri kitalálást. Különösen a női nemen levők, egy-két szüle azonban elégedetlen reszkette a fejét, hogy az urak már a templomból is panorámát csinálnak és szavaltat tartanak az oltár előtt.

- A mi kisfiunk volt az, sógorasszony - próbálta mentegetni az urakat Márton sógor és felesége, ha ismerőst láttak egy-egy tanakodó csoportban. De aztán felhagytak a népek fölvilágosításával, mert a népek hol kinevették őket, hol zavartan hümmögtek, hogy mi érhetne Márton sógorékat ezen a szent napon? Majd éppen az ő gyereküket karolják fel az urak Krisztus urunk áldott születésén. Nagyon fehérképű volt a fiatal, aki papolt, a szaván is érzett, hogy mandulával etetik otthon, bizonyosan valami nagy nemből való úrfi volt, ugyan úrikisasszony is lehetett, nagyon sergette-pergette magát.

Én pedig nem éreztem semmit a királyi dicsőségből, amellyel bevonultam a Daru utcába, csak azt éreztem, hogy parázs sütögeti a lehúzott talpamat és akkor támadt először világtalan kis agyamban az a gondolat, hogy van egy téli Isten is, aki más, mint az az Isten, aki a nyarat mosolyogja.

FLENDER GYÖNGYI

A MAGYAR NÉPTÁNC TITKOS NYELVE

November 16-án Born Gergely geo-biológus, történész tartott előadást a Torontói Parameter Klubban.

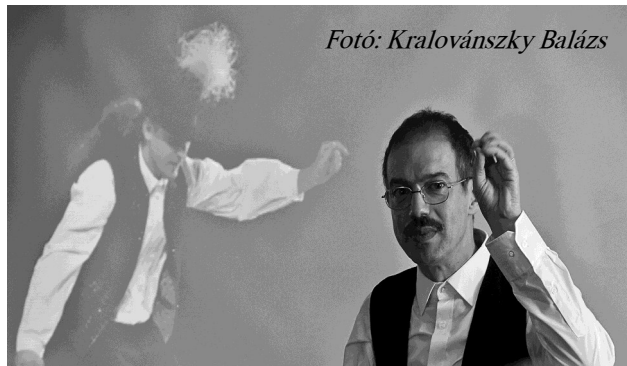
Az előadó rendkívül érdekesítő, tudományos és mesteri módon vizsgálta és hozta szikronba a magyar őstörténetet, a szakrális és az ezoterikus tudományágak ismereteit, a magyar néptánc hagyományos elemeivel. Megtudhattuk, hogy mind a népdalok, mind a népmesék fő mondanivalója nem más, mint az élet szépsége és a halál legyőzésének lehetősége. Minden ember lelkének három arculata létezik. A madár alapú lélek, mellyel olyan helyekre lehet repülni, ahol még a madár se járt, a mélyalvás fázisa, ahová már a madár lelkünk se tud behatolni. A harmadik létállapotunk pedig nem más, mint a halál, mellyel nem szűnik meg az élet, csak egy másik formában folytatódik.

Az egész estét betöltő előadás ezoterikus elemekkel alátámasztva bizonyította életünk összhangját a természettel. Megismerhettük, hogy a magyar néptánc legtöbb eleme, mintegy leképezése életünk, természet által meghatározott ciklikus körforgásának.

A néptáncban a nő jelképezi a holdat, a férfi pedig a napot. Míg a nap egy helyben áll, addig a hold forog. Már a legősibb, paleolitikorból származó karikázó táncban is benne voltak ezek a motívumok. A

karikázót ugyanis csak lányok táncolhatták, még hozzá a még, vagy a már szűz lányok, azaz fiatal leányok és idős asszonyok. A karikázónak a mondanivalója pedig az volt, hogy körbe táncolva - sokszor korán reggel a friss mezőn - fehér ruhában, kört alkotva várják a fényt, azaz a nap sugarát a leányok, mely a férfit jelképezi, aki megérkezvén, mintegy tartóoszlopa lesz egy családnak.

Megtudhattuk, hogy lovas hagyományainknak köszöhetően a tánc kultúránkat is. Ezt az is bizonyítja, hogy ahogy annak idején a magyarok, nyereg nélkül ülték meg a lovat, karjukkal szabadon használták a íjat, úgy a néptánc is csipőből és derékból építkezik. A karral pedig az ég felé mutatva táncolja az ifjú a legényest, ezzel is ígérve a leálynak, hogy akár a csillagot is lehozza érte a földre. Az érett férfiember pedig a sarkára áll a verbunkban, ezzel is kifejezve, hogy büszkén kiáll a családjáért és hazájáért. Nagyon sok vallási motívum is része a néptáncnak. Elhangzott egy nagyon szép gondolat, miszerint „a táncal lehet művelni a legkisebb mértékű templomot, az emberi testet.” Nagyon sok kiváló idézetet hallhatunk még Bartók Béla írásaiból is ezzel kapcsolatban, aki élete utolsó részében fontolgatta, hogy Torontóba költözik New Yorkból. Érdekes egybeesést érzett az előadó Bartók szülőhelye, Torontál megye és Torontó között. Nem lehet véletlen ez sem, illetve az a sok érdekesség sem, melyeket bizonyított Born Gergely előadásában.

Fotó: Kralovánszky Balázs

STEFÁNIA SZABÓ

WELCOME TO THE 9TH ANNUAL EUROPEAN UNION FILM FESTIVAL IN TORONTO¹

Good Evening Ladies and Gentlemen, Distinguished Guests,

On behalf of the Hungarian Consulate General in Toronto, I have the honour and pleasure to welcome you to the 9th Annual European Union Film Festival organized by the European Union Consulates and Cultural Institutes in Toronto.

Tonight, we are proud to present the Hungarian feature film: "The Exam".

Director Peter Bergendy was only six years old when his grandfather, who used to be an amateur filmmaker, gave him an 8mm camera, and since that moment, filmmaking became the part of his life. It is not easy to talk about a movie I have not seen, but after some research, all the signs point to a direction which makes me really excited to see this one. The director's first movie in 2004 was a Bridget Jones type single life hit, a romantic comedy in Hungarian setting (Stop Mom Theresa!). There was a time when I myself could certainly relate to that story...

Tonight's feature film The Exam could not be further from his first hit. The film is set in Budapest in 1957, a year after the failure of the Hungarian revolution.

Director Peter Bergendy said in one of his interviews, that when he first read the script, he had a feeling of being in an action movie. And he followed up on that note, successfully built the claustrophobic atmosphere, and yet there is just enough action to keep the film suspenseful, making it a thriller, in a way. This is a return to the Hungarian movies of the '70s and '80s, where the storyline was in the centre of the movie, making it more popular for moviegoers and easy to understand for even those, who are not familiar with the historical background.

There are lots of twists and turns as the movie moves toward its bitterly sardonic conclusion. It does a fine job capturing the paranoid atmosphere within many Eastern bloc countries, when everyone was spying on everyone and no one felt safe.

It has won several awards in Europe and North America. The film received, in the new directors' competition category, the best film award at the 49th Chicago International Film Festival. It has received the Best Actress and Actor Award in Los Angeles, New York and Liege. I believe this movie will have a special interest in Canada as this country played an important role in giving second home to many Hungarian emigrants after the Revolution 1956, was

in fact the first country to do so.

All the movies screened in this Film Festival are eligible for the Audience Award. If you are impressed and would like to vote for The Exam, please present your ticket to the volunteers upon leaving the theatre. By doing so, you'll also participate in a draw and you'll have a chance to win 2 nights in Hotel Eaton Chelsea.

We would like to thank all of our Sponsors for their generous support as their contributions make this festival possible.

We thank you for joining us for the Hungarian Film screening at the EU film Festival, I wish all of you a pleasant evening, and if you like The Exam please, to vote for it!

¹ Szabó Stefánia főkonzul asszony beszéde az Európai Unió 9. Torontói Filmfesztiválján hangzott el november 24-én A vizsga c. magyar alkotás bemutatóján. A Royal Moziban vetített, Bergendy Péter rendezte film izgalmas témát dolgoz fel: a közelmúltnak - és ismerjük el: még a jelennek is - életeket, lelkeket pusztító besúgói rendszerét, a titkosszolgálat működési módszereit, amelynek sötétben csúszó-mászó csápjai óhatatlanul befonják és megfojtják még a magukat a csúcson tudó szereplőket is. Az ugyan egyelőre művészi-rendezői utópiának tűnhet, de az életben, a történelemben egyre-másra találunk bizonyítékot arra, hogy még akkor sem menekül meg véglegesen a lebukástól egyetlen, magát "kisistennek" képzelő személy sem, ha közben és titokban a karácsonyfa alá menekülne erkölcsi szennyével.

A film cselekménye az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni időszakban játszódik le, amikor a szovjet terror mintájára, a parancs szerint, minden ávósnek ellenőrizni kell az "ügyhöz" való hűségét. Markó tartótsízt kedvencét, Jungot - akit szinte fiaként szeret - egynapos szigorú ellenőrzés alá helyezteteti abban a hitben, hogy a sikeres "vizsga" után meghitt karácsonyi vacsorán ünnepelhetik majd meg a magántanárt játszó fiatalembert és a barátságukat. Kiderül azonban, hogy a tanítvány felülmúlta mesterét, titkos életvitele, szinte robotszerű, lelkiismeretlen árulása megsemmisíti mentorát, aki - egyelőre még! - csak feleségével fogyaszthatja el az ünnepi húslevest.

A főszerepeket Kulka János, Nagy Zsolt és Hámori Gabriella játsszák, meggyőzően alakítva a leghitványabb embertípusokat, a mindenkori, félelmeken, bizonytalanságon alapuló despotizmus minden emberi étéket eltipró gépezetét.

(Dancs Rózsa)

VARGA GABRIELLA

REMÉNYT ADTAK, UTAT MUTATTAK, KAPASZKODÓT NYÚJTOTTAK

Így értékelték a jelenlévők Márton Áron és Tőkés László személyét 2013. december 1-én a Szigorúan ellenőrzött életek című dokumentumfilm díszbemutatóján

A Romániát évtizedeken át féktelenül nyomás alatt tartó kommunista rendszer rémuralmát, a diktatúra fenntartóinak és működtetőinek sem embert, sem Istent nem ismerő, elvakult önkényét és minde mellett a tisztesség, a becsület és az igazság mellett kiállás szép példáit 102 percben filmvászonon bemutatni lehetetlen – hihetnénk első hallásra... de csak első hallásra. Merthogy e, sajnálatosan túl hosszúra nyúlt korszak szövevényeiről ilyen rövid időkeretben is lehet igazán hű és teljes képet, átfogó keresztmetszetet adni. December elseje óta tudja ezt Vác városa is, pontosabban mindazok, akik a Madách Imre Művelődési Központ színháztermében megtekintették Petényi Katalin és Kabay Barna *Szigorúan ellenőrzött életek* című dokumentumfilmjét.

A második világháború befejezésétől az 1989. december végén bekövetkezett politikai fordulatig eltelt időszakban Erdély magyarsága *dupla elnyomásban* szenvedett: a kommunizmus terhe mellett reá nehezedett a nemzeti kisebbséggel járó sors megannyi súlyos hátránya is. A rendszer fékevesztetten üldözött mindent, ami a többségi gondolkodástól, helyesebben szólva a központi direktíváktól eltért: a romántól eltérő nemzettudatot, az ortodoxtól eltérő vallás gyakorlását, ennek megfelelően a megsemmisítési szándék elsődleges célpontjai a *magyar történelmi egyházak* voltak. A római katolikus és a református egyház meghurcoltatása nem kevés papi életáldozatba került – de az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy a szenvedést vállalók mellett nehezen felfoghatóan sok társuk aláírta és teljesítette is az együttműködést az államhatalom elnyomó gépezetével. *„Borzalmasan nehéz megérinteni ezeket a kérdéseket, mert aki hozzá mer nyúlni, annak vége...”* – jelentette ki Kabay Barna filmrendező-producer a film váci vetítése előtt tartott sajtótájékoztatón. S ha az *„annak vége”* kijelentés szimbolikusan is értelmezendő, az nagyon is valóság, hogy múltjuk feltárásától egyházaink ma, huszonevekkel a rendszerváltoztatásaink után is tartanak, mert a történeti levéltári dokumentumok tartalma számukra elég gyakran meglehetősen kellemetlen. A múlt megismeréséhez azonban mindenkinek joga van, és a történelemtudománynak is a múlt feltárása az

elsődleges feladata – továbbá nem kerülhető meg e tekintetben az utókor erkölcsi kötelessége sem. Bármilyen szemszögből is vizsgáljuk a történelmi tények felszínre hozatalának indokoltságát és szükségszerűségét, a következtetés nem lehet más, mint hogy a dokumentumok hovatovább egyre több napvilágra kerülő bemutatásával és feldolgozásával az egyházaknak előbb-utóbb szembe kell nézniük.

Fotoszintézis Kft.

Beer Miklós: „Márton Áron személyét lélekben összekapcsolom Mindszenty Józseffel”

A váci díszbemutató egyik házigazdájaként jelenlévő dr. Beer Miklós megyéspüspök köszönte a lehetőséget, hogy a bemutatandó dokumentumfilm kapcsán *„együtt lehetünk és a múltunkról gondolkozhatunk”*; majd szavait így folytatta: *„Nagyon örülök, hogy Tőkés László püspök urat városunkban köszönhetjük. Az a kor, amelyet a film élénk tár, nemzeti sorskérdéseinket és egyházaink üldöztetését egybekapcsolja. Sokszor eszembe jut, hogy amit Jézus Krisztus bemutatásakor Simeon mondott – »Jel lesz, akinek ellene mondanak« – a történelemben hány-szor megisméltődött. De a sok hamissággal, gonosz-sággal terhelt világban mindig voltak emberek, akik reményt adtak, akik az Úristentől kapott erős hittel utat mutattak, kapaszkodót nyújtottak...”*

A Váci Egyházmegye főpásztora felidézte: 1968-ban, kétéves fiatal papként járt először Erdélyben, és amerre megfordult, mindenhol az a hír fogadta, hogy Márton Áron püspök – hosszú palotafogságának feloldása után – ismét bérálni jár. *„Erdély-szerte mindenütt nagy reménységet adott az ő jelenléte. Azokban a nehéz időkben, az elnyomás, üldöztetés sötét éveiben katolikus testvéreinknek ő jelentette a biztos pontot”* – fogalmazott Beer Miklós. Hozzátette: később Gyulafehérváron tisztelettel fejet hajtott emléke előtt és imádkozott Márton Áron sírjánál, valamint *döbbenve állt abban a szobában, ahol annak idején házi őrizetben tartották.*

„Lélekben összekapcsolom az ő személyét Mindszenty József hercegprímásunkkal és a lengyel Visinszky bíborossal. Minden népnek adott az Úristen igaz embereket, akik az életük idején házi őrizetben tartották. „Lélekben összekapcsolom az ő személyét Mindszenty József hercegprímásunkkal és a lengyel Visinszky bíborossal. Minden népnek adott az Úristen igaz embereket, akik az életük kockáztatásával tartották a hitet a többiekben. Nagyon fontosnak érzem, hogy a mi kortársaink s s különösen az ifúság, az új nemzedék hitelesen megismerhesse ezt az ellentmondásos kort” – ismertette álláspontját a katolikus megyéspüspök, majd így folytatta: „Most, amikor Európában is azt tapasztaljuk, hogy a liberalizmus értékeket összekavaró világában minden megkérdőjeleződik, a Jézus Krisztusba vetett hit adjon világos irányt mindenkinek, aki őszintén keresi az élete megoldását, családjá, nemzete boldogulását.” Beer Miklós végül köszönetet mondott a dokumentumfilm készítőinek és valamennyi munkatársának. „Nagyon remélem, hogy ez a film sokak számára hoz tiszta, igaz szót, igaz üzenetet” – zárta szavait a főpásztor.

Fördös Attila: „Városom nevében köszönöm Tőkés László kiállítását”

Fördös Attila, Vác polgármestere elmondta: nagy megtiszteltetés, hogy ez a film elérkezett városukba, és kifejezte reményét, hogy mindenki számára, aki látni fogja, tanulságos lesz.

A továbbiakban kitért arra is, hogy nem nézhetjük tétlenül a Kárpát-medencei magyarság lélekszámának ijesztően gyors csökkenését. Megállapította: csak ezzel a jelenséggel szembenézve találhatjuk meg azokat a kitörési pontokat, amelyek ezt a trendet megváltoztathatják. „De ahhoz, hogy egyáltalán eljussunk odáig, hogy nemzetstratégiailag új szempontokat és új cselekvést fogalmazhassunk meg, ismernünk kell, hogy mi történt velünk és az hova vezetett” – emelte ki beszédében a rendezvény másik házigazdájá. Ezt követő szavai igen-igen felemelővé tették a pillanatot: „Megragadom az alkalmat, hogy Tőkés püspök úrnak városom nevében köszönetet mondjak azért a kiállításért, amit a nemzet érdekében megtett, nemcsak a temesvári események kapcsán, hanem azt követően is, mindenhol.”

„És rajta keresztül köszönöm annak a két és félmillió embernek, aki a határainkon kívül magyarnak vallja magát, a magyarság iránt tanúsított hűségét” – tette hozzá Vác város polgármestere.

Tőkés László: „Ha nem állunk a sarkunkra, nem tudunk megmaradni”

– A hit és a reformátusoknál a hitvallás éve alig

hogy véget ért... Advent első vasárnapján ez a hit tölti el a lelkeket. Ha valamire, akkor erre a hitre volt szükség '89 előtt... – kezdte beszédét a Vácott díszvendégként igen nagy szeretettel és tisztelettel köszöntött Tőkés László. A '89 előtti korszak érzékeltesére felidézte a vetített filmmel rokon című könyv, a *Szigorúan ellenőrzött evangélium* borítóját illusztráló képet: a templomtornyot, amelyen sarló és kalapács szorítja ki a keresztet/csillagot, és ezt fűzte hozzá: *Olyan világban élünk, amikor ez megtörténhetett.* Kifejtette: *még mindig furcsán állunk ezzel az ateista, embertelen kommunista múlttal, és még mindig kimondhatatlan nehézségekbe ütközik a puszta tényfeltárás.* Csupán a múlt meghamisítása nem ütközik akadályokba – állapította meg. *„Mi csak az igazsághoz ragaszkodnánk, az viszont kárhuzatos bűnnek számít”* – mondta, keserűen téve hozzá, hogy Európában sincs ez másképp.

Tőkés László miután megköszönte a Petényi Katalin-Kabay Barna szerzőpárosnak a *Szigorúan ellenőrzött életek* című filmet, így szólt az ahhoz fűződő érzéseiről, gondolatairól: *„Azért is telik kedvem ebben a filmben, mert katolikusok és reformátusok együtt szerepelünk benne, igazi erdélyi ökumenikus szellemben. Nekem is példaképeim közé tartozik Márton Áron. Abból a fából faragták, amely nekem is az eszményem...”*

Újságírói kérdésre válaszolva őszinte hálával beszélt a szüleiről: nagylelkű, nyolc gyermeket világra hozó édesanyjáról, aki *„a konyhában valóságos kis szabadegyetemet tartott”*; és minden tisztelettel kiérdemlő püspök-helyettes édesapjáról, akit a Szekuritáté eltávolított a közéletből. Szüleit *erdélyi típusú ellenálló, rebellisfajtáknak* nevezte, akik a hitet is gyermekeikbe táplálták. Hét testvérét is mindig maga mellett tudhatta. Egyikük sem akarta soha lebeszélni arról, amit tesz, és nem intette óvatosságra a család érdekében hivatkozva, noha megessett, hogy más-más városokban, helyszíneken, de a nyolc testvér közül egyszerre hét élvezte a Szekuritáté vendégszeretétét. *„Pontosan tudom, hogy mit jelent a család összetartó ereje, ami nagymértékben hiányzik manapság”* – mondta Tőkés László.

A hit és a családi neveltetés mellett bátorságának másik forrásául az igazságérzetét említette, amelynek birtokában a diktatúra alatt átélteket *„nem tudta és nem is akarta lenyelni”*. Az erdélyi magyar kisebbség jelenlegi helyzetére utalva kijelentette: *„Ha nem állunk a sarkunkra, nem tudunk megmaradni.”*

A film legfőbb erényét és üzenetét így foglalta össze:

„*Ez az alkotás emléket állít annak az időnek, hogy erősítse hitünket és állhatatos szembenállásunkat minden embertelen és istentelen hatalommal szemben.*”

Petényi Katalin: „Dramai sorsokon keresztül adunk hiteles képet”

„*Kötelességünknek éreztük, hogy a film rendkívül gazdag nyelvvel átélhető drámai sorsokon keresztül adjunk hiteles képet erről a történelmi korszakról. Hogy mi úgy járuljunk hozzá a múltfeltáráshoz, hogy beszélünk olyan emberekről, akik minden áldozatot vállalva élték le az életüket, és olyanokról, akik megalkudtak*” – kezdte gondolatait a film író-rendezője, Petényi Katalin. Felidézte: a hatvanas évek közepén jártak először Erdélyben és azóta különféle segítségállományokkal gyakran visszatértek. Így ismerkedtek meg református lelkészekkel, parasztemberekkel, tanítókkal, akik befogadták őket akkor, amikor tilos volt a külföldiekkel kapcsolatot tartani, így belülről ismerték meg az ő életüket. „*Azán amikor hallottunk a falurombolásról, az autónk benzintankját titokban megféleztük, az egyik felét a benzinnel, a másikat az exponált filmanyagnak építettük ki, és útnak indultunk* – mesélte Petényi Katalin –, *hogy megörökítsük az erdélyi helyzetet, és hírt adjunk a világnak arról, hogy a magyarság ősi műemlékei és falvai milyen veszélyben vannak. Az egyhetes forgatás alatt kétszer vitt el minket is a Szekuritáté, úgyhogy személyesen is megtapasztaltuk, mit éreztek az ott élő emberek...*” Elmondta: ezekre a tapasztalatokra vezethető vissza, hogy a *Hitvallók és ügynökök* film után fontosnak érezték, hogy az erdélyi magyarság helyzetéről is filmet készítsenek. Ehhez másik nagyon fontos impulzus az 1989-es év volt, amikor szüntelenül várták, hogy a Panoráma adásaiban megjelenjen Tökés László akkori temesvári lelkész, és a „legnagyobb izgalmakkal követték végig az ő sorsát”. „*Az ő személyes felelősségvállalása és hite a civil kurázi egyedülálló példája volt akkor*” – szölte a romániai forradalom elvitathatatlan hősről Petényi Katalin.

A filmről megjegyezte: abban nagyon fontos szerepe van Márton Áron karizmatikus püspöknek, akinek az élete a köréje épült ügynökök jelentéseinek tükrében bontakozik ki. Ugyanakkor fontosnak tartották, hogy az '56-os magyar forradalommal vállalt szolidaritásnak áldozatul esett erdélyi magyarokról is megemlékezzenek. A film másik csomópontja a Tökés család megfigyelése: a Tökés István teológiai professzor és fia, Tökés László köré épült iszonyatos hálózat bemutatása...

Kabay Barna: „A filmtrilógia harmadik része, a *Stigma* is elkészült”

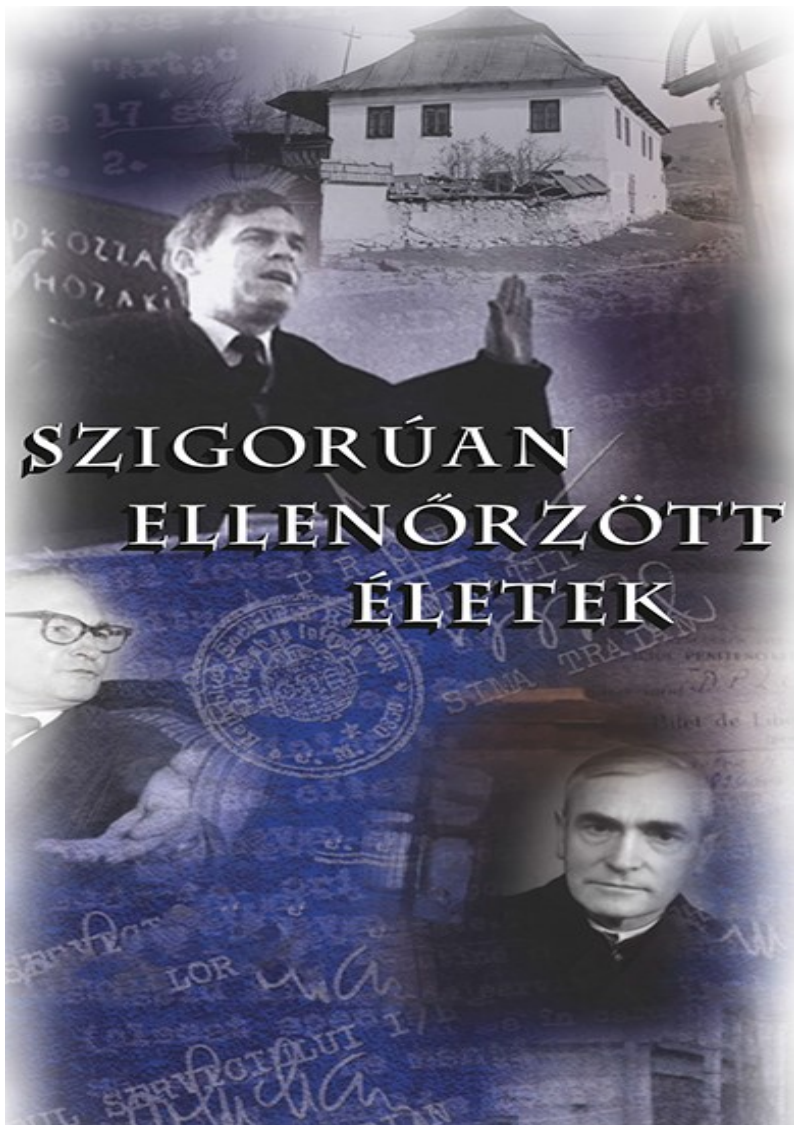
A *Szigorúan ellenőrzött életek* című dokumentumfilm rendező-producere, Kabay Barna mindenképp megidézte az 1994-ben elhunyt Gyöngyössy Imre filmrendező, dramaturg kollégája és jó barátja emlékét, akinek az élete, példája, az ellene máig zajló lejárató kampány, az elhallgatása, a Vácott töltött börtönevei, a konstruktív per, aminek áldozata lett egy életen át, az a tény, hogy soha nem rehabilitálták és így tovább, sorsdöntően érintette meg őket, mint ahogy számos más tényező is, ami Magyarországról Németországba vándorlásra készítette őket Katalinnal. A film elkészítéséhez ugyancsak meghatározó ösztönzést jelentett számukra az, hogy mindezt a Tökés család és Tökés László sorsán keresztül újra átélték.

A rendező-producer tájékoztatta az érdeklődőket arról is, hogy a *Hitvallók és ügynökök* és a *Szigorúan ellenőrzött életek* után a filmtrilógia harmadik része, a *Stigma* is elkészült. Újabb megrázó történet: a film dr. Barta Tibor köztisztelőben álló ortopéd orvos döbbenetes esetét dolgozza fel, aki a Szekuritáté „Stelian” fedőnevű ügynökeként 1985-ben Kolozsváron feleségül vette Tökés Eszter fogorvost, hogy rajta keresztül állandó információkat adjon az ellenzéki magatartású Tökés családról és a kolozsvári értelmiségről.

Kabay Barna végül több költői kérdést is feltett: „*Hogyan lehetséges, hogy beleássuk magunkat a bukaresti archívumok anyagába, éveket töltünk el történészekkel, soha nem látott dokumentumokat szedünk elő, Márton Áron nyomában járunk, fel szeretnénk tární az igazságot és Gyulafehérváron mégsem kapunk forgatási engedélyt? Hogy lehet az, hogy huszonnégy évvel a forradalom után máig nem lehet megérinteni Gyulafehérváron azt az épületrészt, amelyet idézőjelben Csillagvizsgálónak neveztek, de valójában a Szekuritáté megfigyelőközpontja volt? Hogyhogy nem lehetséges egy szót szólni erről, és harcolni kell, a nemzetközi filmes frontok gyakorlataival kegyesen hazudozva lehet időnként bejutni ezekbe a borzalmas helyiségekbe? És folytathatnám...*”

*

Kabay Barna költői kérdéseire nem tudjuk, csak sejtjük a választ, valamit azonban nagyon pontosan tudunk: a *Szigorúan ellenőrzött életek* című dokumentumfilm minden eddigi vetítésén, így Vácott is a nézőközönség szünni nem akaró tapsba sűrítette a látottakra adott választát: hogy fontosnak tartja a sok rejtély fedte közelmúlt feltárását, a feltárás eredményeinek megismerését. Hogy érdeklik a boldogga a-

vatás felé tartó Márton Áron püspök sorsának és az általa vezetett erdélyi katolikus egyház életének eddig soha sehol nyilvánosságra nem hozott részletei. Hogy kíváncsiak az 1989-es romániai forradalom kirobbanásához vezető útra és mélyen tisztelik Tőkés László áldozatos szerepvállalását, példaértékű kiállását. Hogy szeretik ezt a filmet. Hogy elismeréssel tekintenek az alkotókra és hiánypótló munkájuk folytatására buzdítják őket.

Mert, amiként azt Gróf Széchenyi Istvántól megtanultuk: *a múlt ismerete nélkül nem lehet jövőt, tisztességes emlékezés nélkül pedig nem lehet nemzetet építeni.*

GONDOLATOK BAGYINSZKI ZOLTÁN EZERÉVES MAGYARORSZÁG CÍMŰ, ERDÉLYI TEMETŐKET ÁBRÁZOLÓ KÉPSOROZATÁHOZ

Házsongárdi temetőben,
Hej de messze elmenőben!
Omladozó kripták, rácsok,
zsidók is meg protestánsok.
Nyugodnának, de nem lehet –
(itt megáll a lehelleted.)

Ez ismerős, amaz rokon –
könyököl egy oszlopszaton,
Érzed hogy szalad a távol?
Itt van Zsófia, Kós Károly,
művésznő és építészünk,
igaz magyar szobrászunk.

Szót ötvözni szép, de mit ér?
(Meg kell halni valamiért.)
S ezer év ezeknek semmi.
Elcsatolták. Aztán ennyi.
Szobor. Arca eltakarva.
Szégyen. Gyalázat akarva.

Hazugság, mint napi éték.
Ezeknek se bűn, se vétek.
Márvány és kő, kő és márvány,
sohse lesz itt már szivárvány?
Multat, jövőt leső kulcslyuk.
Lesz-e még ajtódhoz kulcsunk?

Júlia, mellette Sándor.
Mit ittak a kő kupából?
Koszorú amott, s kokárda.
(Mégis lenne magyar gárda?)
Angyal kő és kő oroslán.
(Mit nyomtak le hörgő torkán?)

Egy friss sír még hangos. Felsír:
Pusztulásra lesz elixír?
Dsida Jenő. Kereszt, sírbolt.
Mit is tett ő? Jaj, de rég volt!
Házsongárdi temetőben,
Minden, minden elmenőben...

Veszely Ferenc, 2013. szeptember 17.

MAGYARI LAJOS

CSOMA SÁNDOR NAPLÓJA

1

"Rejtelveim birtokában, szárazon csikorgó
kínjaim között, de bírva még a
test romlását figyelő riadt elmét -
idegenek és más lelkek között,
én, Csoma Sándor, meghalni készülök.
Nincs - mert szükségtelen - a testamentum:
porom itt marad; elég távol ahhoz töletek,
hogy figyelmeztető szónak támadjon fel
ez idehurcolt test, e vacak,
miben nagy titkom porladni marad.
De elég közel, hogy a kegyelet
utánataláljon, ha majd megszereztétek
valahonnan a lángot, a lángomat,
mivel próbáltam felgyújtani...
a száraz, a szomjas rózsét...
(De botorak vagyunk, de esendők,
ó, csak kései véreink ne nyögnék!)

2

Ki verte meg azt a kisiút az utak ígézetével,
dobogni ki lopott bele nyugtalan szívet,
s ígérte-hazudta, hogy messzire ér el?
Ki tette, hogy ÉHÉT csak ez veri el,
csak így túri meg lelkesnek a föld,
s béna köveivel nem keveri el?
Ki áldotta meg megszállott álommal,
válthatatlan drága, de talmi kincssel,
szegénységen ragyogó cifra lommal?
Kicsi királyfik nyomára ki küldte,
pokolra-mennyre ki üzte ezt a kisiút?

Az utat én akartam,
mert engem akart az út.

3

Csörgőt ráz, csörgőt, csörgővel hívogat:
földből, ölből, házból kicsalogat,
csörgőt ráz, kolompot, harangot,
meleg testembe rejtette a hangot,
csal át erdőn, úton, át az árkon,
forrást buzogtat a láthatáron,
csörgeti bennem, csörgeti magamban:
elérsz valahová, jössz valahonnan -
még egy lépést, mert születél,
valaki küldött ...
még egy lépést, mert aki küldött,
bízva küldött,
még egy lépést, mert járni tudsz,
hát muszáj menni,
százezer lépést, mert nem hisz
az utadban senki ...
Addig a városig, addig a hegylancig ...
Születéstől halálig.

4

Ha megalkotjátok az energikus
táj fogalmát, s utamra ebben találtok
indokot,
próbáljátok meg továbbgondolni a gondolatot:
Akinék semmije nincs,
mindent csak az akarhat,
mert nem lehet: hát álommal beéri,
de azt legalább
kíméletlenül tudja kérni ...
Akit feldob magából a nép,
az nevében akarjon nagyot.
(Kit érdekelne különben Bokharában,
hogy székely-magyar vagyok!)

5

Üzent utánam az otthoni világ:
összeomlott egy gerendaház,
égbe szállt róla a cserép,
roppanva csuklott meg a váz,
az udvarból az állatok futottak,
egy fűzfa kitepte gyökerét,
a fűzfa lehajolt,
leborultak a kertsasok, gazdátlan
leng a szélben egy kasza,
esendő füvek ütöttek nézik -
mankóján apám tavalyi mosolya ...
Üzent utánam az otthoni világ,
vérembe lopta áramát.

6

Ó, a lélek melléktermékei, kolonc vágy,
indulat, gyengeség, szerelem,
mint nyúlfiival a lecsapó vércse,
gyalázkodva játszanak velem.
És vért csordít a gyengeség,
pedig erő továbbmenni kéne,
mert messze van a kincs nagyon,
s pazarlódik az ember vére.
Hamuval szórom a fejem,
átokkal szikkasztom a vágyat,
és a győzelmem: cifra kín,
elkerül édes gyalázat.
Győzők megint: töretlen homokon megyek.
Felettem látomásos forráság táncol.
Lengeteg.

7

Mint kagyló testébe fogadott gyöngyét
(pedig valami véletlen áram sodorta),
óvom a szót, a hazulról hozottat.
Idegen csendben rügyezik ki bokra.
Húsomba takarom: növekedjék,
fájdalom árán is tisztuljon a fénye -
árulóm lehet ő, lehet menedékem:
halálos páncél a kettőnk kötése.

Nyelvem alól szikrázva felmutattam,
ha arra kért egy szelíd idegen
(napnyugati királynak mondott érte,
és megcsókolta a kezem).

A másik csak látni követelte,
s hogy forgassam, pengét lökött
melléje, s rikoltva röhögött:
"Elveszem gyöngyöd, ha kiköpöd."
Azóta zárva a gyöngy, homályban.
Sebes a szám, hát hallgatok,
méretlen út van még előttem,
mint nyelvetépett dervis, ballagok.

8

A sivatagon át megőrül, aki gyenge,
a lángoló homokba veti magát,
hívja állati vággyal az enyhet adó,
kés bizonyosságú, hűvös éjszakát.
Ilyenkor gondolj valami másra -
halkan gyűljön az erő szíveden,
és ne alkudj olcsón a pusztulásra:
a véghez itt még minden idegen.
Lázak tánca járja csontjainkban,
s bizony kidől a szemre vélt derék ...

9

Megkínóztak egyszer, tudni akarták:
ki vagyok, honnan, mit rejtegetek.
Mondtam: a lelkem, valami álmokat.
Bambán néztek, mint hülye gyermeket.
Mert mindenek fölött való a módszer
(nem lehet ily egyszerű igazság):
idegeimet bölcs szakértelemmel
tépdesték, s rángó sebbe hagyták.
Néztek, bővöltek, belém haraptak -
csak a kígyó nézhet így egeret;
nem fájt, csak furcsa, hogy tudtam,
ember vagyok, és ők is emberek.

10

Most könyvek, nyelvek csendjében élek,
a nyugalom párolog, mint keserű teám,
időnként nyugtalan híreket hoznak,
nyugtalan Európa így talál reám.
S hiába várni tunya áztatás,
és mindenemet otthon őrzöm,
semmim sincs, hát lehetetlen,
hogy kincseim sorsa ne gyötörjön.
A lámák csak értetlen megállnak:
honnan bennem a kínok bokrai ...
(A lámák süket fülébe magyarázom:
"Magyar vagyok, de európai.")

11

No, híres vándor, hová vitt az út,
kihordott álmod merre láttad?
Vagy megfojtottad azt a kisfiút,
ki benned nyöszörögve lázad?

Akárki Mister, tudja, merre jársz,
s agyadat becsüli nagyon,
megírja helyetted testamentumod:
hogy ki népé léssen e vagyon ...
S hiába sikolt fel az a kölyök
lázás és megcsalt éjszakáival ...
Erős lettél, ezt is eltűröd,
bódít a tett, akár az ital -
álmodat immár eltakarhatod
a föld minden szavaival.

12

Oly magasan vagyok idefenn,
a fenséges halál lábainál,
a némaság fehér csúcsainál,
az emlékezés szennyes köveinél,
a megvallás mély medreinél -
hogy már hittel hiszem:
vallhatok józan borzongással,
mindent megadó szelíden,
szigorúan, hidegen.

Az utat megjártam, s ami kész:
az már nem az enyém.

(Ami volna még, ahhoz csalna,
hívna talán valami részeg remény.)
Lehet, hogy szeretni lett volna jó,
asszonyt ölelni, nemzeni gyereket,
kaszálni áramos nyári szélben,
fejszét emelni téli dériben,
túrni a földet, kóstolni azt, ami
érdesen, de érdesen Való!

Lehet, hogy ez lett volna jó?

13

A nép, melyből vétettem, bizonytal megél,
tagadjátok le előtte kínjaim,
elég, ha gond akasztja, próbálja a tél.
De tegyétek, hogy lelkét megtartsa - megta-
lálja,
táplálja a föld ott, ahol él,
szikkadjon el az emlék ázsiája,
szívünknek is jusson bor, kenyér.

Beváltatlan álmod minek fájjon?

A tévedésnél igazam erősebb,
nem az a fontos, hogy rokonok -
de testvérek lakják ezt a földet.

Én pedig? A test már vést csenget,
de élek. Most a magam dolga minden,
nem hagyakozom, magamért nem remélek.

Ti se szerkesztetek belőlem
szakállas példabeszédet."

VARGA GABRIELLA

DINNYÉS JÓZSEF DALAINAK NEGYVENÖT ÉVE¹

Otthonában folytatott beszélgetésünk végén Dinnyés József maga is megmutatta, milyen egyszerű a kutakodás a közelmúltban megjelent, gyűjteményes DVD-jén, ám egészen mást jelent valamit megnézni, mint valamit megtapasztalni. Hazaérve nyomban elindítottam a DVD-t a számítógépen, és próbaképpen beírtam a keresőjébe a *víztükör* kifejezést. Az azonnal kiugró eredmény Petri Csathó Ferenc *Szegénylegények*, Gülch Csaba *A liget fejedelme* és Vári Fábián László *Az utolsó előtti napon* című verse lett, vagyis az ezernégyszázból e három költemény tartalmazza a *víztükör* fogalmat. A találatokat egy kattintással elolvastam és meghallgattam, majd folytattam a böngészést: megnéztem, Ágh Istvánnak melyik a legutóbbi verseskötete (*Hívás valahonnan*, 2011), mely költők születtek a mai napon (november 26-án Babits Mihály), kik voltak tagjai a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Irodalmi Társaságnak (például Bartalis János, Tompa László), kik kényszerültek emigrációban alkotni és így tovább... Mindez pillanatok műve volt, noha egy óriási, az elmúlt félévezred magyar költészetét átfogó adathalmazban keresgéltem. A különlegesnek méltán nevezhető kiadványról annak megálmodójával és megalkotójával, a világszerte ismert és a kanadai közönség előtt is többször megfordult énekes-gitáros, zeneszerző, daltulajdonos Dinnyés Józseffel beszélgettünk.

- Mi volt a DVD elkészítésének a legfőbb ösztönzője: felismerte a fiataloknak a digitális világhoz való közelállóságát és az oktatási intézményekben az infokommunikációs eszközök térnyerését? Netán összegezni szerette volna a magyar költészetet? Avagy számvetést kívánt készíteni eddigi saját munkásságáról?

- Sokat törtem a fejem, hogy hogyan tovább. Egyre idősbödöm, most már nem futkározom lobogó tekintettel városról városra, ahogy huszon-, harmincévesen tettem, hatvan fölött meg kell gondolnom, hová menjek és mivel foglalkozzam. A lázadásnak, a harcosságnak is megvan a maga ideje, és most már nekem kell puskaport adnom a fiatalok kezébe. Ők azonban már nem kőbaltás módszerrel vívják csatáikat... Ezért készítettem el számukra ezt a huszonegyedik századi eszközt.

- A kiadvány kétségkívül új és talán egyedülálló is az irodalmi ismeretterjesztés kiadványai között.

- A versszövegek egyszerre olvasása és hallgatása jó eszköz a gyorsabb befogadásukhoz és megértésükhöz, az írott mellett a hangos-énekes-zenés megjele-

nés megkönnyíti az elemzést, a fogalommagyarázatot, miközben a műnemek, műfajok és korszakok is jellemezhetőek, s mindehhez jó ráadás az életrajz. Ha van a tanárnak az általános iskola alsó tagozatától egészen az emelt szintű érettségire való felkészítésig, ugyanis a kötelezően megismerendő, megtanulandó versekből is nagyon sok ott van a lemezen. S túl a kötelezőkön kéznél vannak az ajánlottak, sőt az eddig kevésbé ismertek vagy a teljesen ismeretlenek is.

- Már első ránézésre feltűnik, hogy a kiadvánnyal való megismerkedés a számítógép terén kevésbé jártas felhasználó számára sem okozhat nehézséget. Hogyan állította össze ezt a roppant sokrétű tartalmat?

- A menüpontsor legelején az ábécé betűi láthatók, amelyek mögött értelemszerűen a költők sorakoznak, az ő fényképeikre kattintva pedig előbukkan egy olyan felület, amely a lemezen található verseiket, rövid életrajzukat és megjelent verses kötetek felsorolását tartalmazza. Az adatok képes vezetésével a tartalmat csoportokba rendezve ismerhetjük meg. Az *Összeállítások* menüpont tematikus csoportokba rendezetten kínál verseket, így például van gyermekeknek készült, különböző ünnepekre ajánlott, bizonyos korok szerinti és számos más szempont alapján készült összeállítás, de készíthet ilyet maga a felhasználó is a nagyon gyors és könnyen használható keresőfunkció segítségével. A legkülönbözőbb szempontok alapján hozhatunk létre csoportosításokat: kikereshetjük például az azonos életkorú költőket, avagy az azonos korban élt költőket. Vagyis nemcsak a szerzők, hanem kulcsfogalmak szerint is kereshet verseket, életrajzi adatokat az érdeklődő. Tudjuk-e például, hogy a XVIII. század három költője, a magyar királyi testőr, Hunyad megye főbírájának fia, Barcsay Ábrahám, a pálos szerzetes és tanár Ányos Pál, valamint a főispán és tábornok Orczy Lőrinc milyen jó barátok voltak, és hogy ők viselik a *deákös triász* nevet a magyar irodalomtörténetben?

A *Születésnapok* menüpont alatt azt lehet megnézni, hogy az adott naptári napon mely költők születtek. Hitvalló énekek, balladák, a *Szabadiskola* tíz fejezetre osztott, történelmi alapokra helyezett „tananyaga” is megtalálható az adathordozón, mint ahogyan irodalomtörténetünk szempontjából fontos olvasmányok, korabeli szerzőktől származó gondolatok is helyet kaptak rajta.

- Elmondható a gyűjteményről, hogy magyarul összesen?

- Nem mondható el róla, hogy a magyar líra összesen, és az sem, hogy lexikon, tankönyv vagy szöveggyűjtemény. Egyszerűen a közel fél évszázad so-

rán felgyülemlett és megzenésített versélményeim sokasága, a teljes gyűjteményem keresztmetszete, amelyből könnyedén kifürkészhető a mögöttünk lévő fél évezred magyar irodalomtörténete és történelme.

– ***A történelmünk is kifürkészhető belőle?***

– Igen, hiszen a versek annak a kornak a lenyomatai, amelyben születtek, a költő ugyanis minden esetben szemtanúként alkot, az ő valóságszemlélete, valóságábrázolása pontos képe annak a pillanatnak, amikor a verse megszületett. És éppen ez a DVD egyik fő célja: hogy a verseken túl a költők korhű társadalomszemléletét is bemutassa, megismertesse. Ezek a szemléltető költemények tehát, időrendi sorrendbe helyezve, az irodalom mellett a magyar történelmet is közelebb viszik a nézőhöz-hallgatóhoz, így módon a gyűjtemény nemcsak az általános és középiskolai irodalom-, hanem a történelemoktatásban is hasznos tankönyvi segédlet lehet.

– ***Végső soron tehát legfőképpen iskoláknak ajánlható ez a gazdag digitális antológia?***

– A versgyűjtemény egy számítógép és egy projektor, netán egy interaktív tábla birtokában az általános és középiskolai irodalom- és történelemoktatásban hasznos tankönyvi segédlet, kiegészítő lehet, de ragyogóan használható osztályfőnöki órán és különböző tematikus foglalkozások során is. Ünnepi megemlékezésekre való felkészülésekkor a szervezők, rendezők számára is igen jó támaszték, hiszen iskolai és egyházi ünnepeink mindegyikére kínál alkotást, s mint említettem, ezekre rövid böngészés után akár saját szerkesztett összeállítás is készíthető. Iskolai könyvtáros tanárok, közkönyvtárosok és könyvtárlátogatók is nagy hasznát vehetik, hasonlóképpen olvasókörök, bibliakörök, honismereti-helytörténeti körök, szabadiskolák, művelődési egyesületek és az egyre gazdagabb tartalommal bíró múzeumpedagógiai műhelyek is nagy haszonnal „lapozgathatják”. A versbarátok pedig feleleveníthetik valamikori versélményeiket és újakra tehetnek szert.

– ***Említette, hogy a kiadvány bibliakörökben is jó szolgálatot tehet. Miért ajánlható egyházi közösségeknek is?***

– Egyházi közösségekben nagyon sok előadást tartok, különösen protestáns gyülekezetekben. Az ő termeik azért vannak nyitva előttem, mert zsolnárokat énekelek – Dávid zsolnárait Szenczi Molnár Albert fordításában –, valamint hitvalló magyar költőket, de *Hittel és dallal* címmel saját szövegeimet is énekelem, a magam hitéből merítve az erőt. Fontos, hogy a vers hordozza azt a tudást, amit meg kell védenünk, és ami alapján a hitünket megerősítő funda-

mentumra állhatunk. Ha nem vagyunk biztosak magyarságunkban, akkor mitől vagyunk magyar református egyház? Márpedig magyarul imádkozunk, az imához pedig hozzátartozik az az óriási szókincs, amit a költemények gazdagítanak. Ezért hoztam létre az úgynevezett *Szabadiskolát*. A Szabadiskola nem életkorhoz kötött, nem ad osztályzatot, sem diplomát. Az előadássorozat ismereteket nyújt, és kiegészíti a résztvevők tudását, segít eligazodni a művelődés világában. Segíti az önálló érdeklődésnek megfelelő ismeretek megszerzését. Dallamos, verses előadássorozat azok részére, akik szeretnék megismerni a régi magyar balladákat, a zsolnáros anyanyelvet, az elmúlt 500 év irodalmi irányzatait, vonulatok költőit határon kívül és belül. A Szabadiskola – amely szintén szerepel a DVD-n – tíz részből áll és elvezet az egyéntől a történelmi panorámáig. Először megmutatja, hogyan lesz az *érből mi*, vagyis egyes szám első személytől hogyan jutunk el a többes szám első személyig, majd ráébereszt a krisztusi szeretet tan alapvetésének felismerésre, hogy tudniillik felebarátaink között élünk. Továbbgondolva mindezt kiderül, hogy valakik hiányoznak: a határon túliak. Így jutunk el ahhoz a kérdéshez, hogy kik voltak az elődeink és mit tanultunk tőlük. Trianon után az irodalom feltárta azokat a viszonyokat, amelyeket megélt az elődeink, majd jött a kommunizmus, minden korábbi szemlélet ellentétje, amelynek a második szakaszában a gondolkodó ember már csak a sorok közé írhatta be azt, amit gondolt. Már nem írhatott Istenről, nem beszélhetett arról, amiről Adytól a második világháború végéig bárki nyíltan beszélhetett. 1948-tól a sorok között volt a lényeg. A szocialista realizmus alatt sajátos metaforarendszert formált ki a kelet-európai költészet, s különösen a magyarok nagyon érzékenyen Istent is eldugták a sorok közé. De meg lehetett találni.

A Szabadiskola következő nagy *leckéjében* egyszerre mutatom a régi típusú, őszinte szavú népballadát – tizenkettő ilyen van a DVD-n – és a formateremtő képességű zsolnáros anyanyelvet. Nem az teszi ugyanis nagygyá a zsolnáros nyelvet, hogy a sok imádságot, himnuszt és dicséretet el tudja mondani a maga szavaival, hanem az a változatosság, amelylyel gondolkodásra készíti a zsolnárt eléneklő vagy azt elolvasó embert – aki először a Bibliában megtalálja a prózaverset Károli Gáspár vagy más fordításában, majd ugyanezt költeményben ismeri meg Szenczi Molnár Alberttől. Egészen más, hiszen két-féleképpen mondja el a fájdalmát, az örömét vagy éppen a háláját, mégis ugyanaz. Erre hívom fel ebben a leckében a figyelmet.

Ezután jön a XVI., XVII., XVIII., XIX. század – és ez már a történelmi panoráma.

A Szabadiskola hallgatója így ismeri meg az anyanyelv költészetét és a zsolttáros anyanyelv mellett a hitbéli rákészségünket, a hitbéli várakozásainkat és a történelmi ismereteinket a verseken keresztül. Egyik gyülekezetből, ahol hatvan-hetven hallgató követte végig a Szabadiskola előadásait, fél év múltán írt a lelkész, hogy közel harminc felnőtt konfirmandusa volt. Ennyien gondolták meg, hogy érdemes Isten házába menni. De ez nem az én érdemem, ez a költészet érdeme.

- Most, Advent idején különösképpen is várakozásban vagyunk...

A DVD tájegységként mutatja meg, hogy miként fogalmazza meg várakozását advent idején, majd örömet karácsonykor az a közösség, amelyik várja, illetve fogadja Jézus Krisztus születését. Mindenütt másként öntik szavakba, hiszen az életkörülményeik, az életminőségük meghatározza azt a gondolatkört, amellyel elujjongják a Megváltó érkezését. A szegény ember azt mondja: *Vedd le pásztor a bundád, takard be a Jézuskát, mert nincs neki bundácskája, ázik, fázik lábacskája.* Az alföldi paraszt pedig így szól: *Ha nálunk született volna, tejbe-vajba fűrosztenélek.* A gazdag pedig: *Aranybölcsőt adnék neked, abban ringatnálak.* Még az irigy kocsmáros is kinyitná a legszebb szobáját a Kisdednek... De nem, Mária istállóban szüli meg Szent Fiát. Gyönyörűen elmesélik ezek a versek...

-Végül idézzük, mert érdemes, dr. Fűzfa Balázs irodalomtörténész lektori jelentését: „Dinnyés József dalai az önmagunkkal való találkozás lehetőségével kecsegtetnek, a derűvel megélt élet minden napjait és ünnepeit húzzák közelebb a szemhatárukhoz. Tőle megtudhatjuk, hogy a kultúra az egyetlen dolog, amelynek minél szaporább fogyasztása nem annak megszűnésével fenyeget, hanem éppenséggel gyarapítja magát a kultúrát. S természetesen gazdagítja magát a fogyasztót. Különleges olvasatot tart kezében az olvasó-hallgató, amikor Dinnyés József ötödfél évtizednyi munkáit szemlézi. Egy ősrégi műfaj, a dalolt vers elevenedik meg minden percben a (ráadásul) számítástechnikai értelemben is innovatív és attraktív DVD-t gépünkbe téve. A különböző lehetőségek, amelyek többféle struktúrában teszik pillanatok alatt áttekinthetővé a rendszert s a (dal)költészetet, már-már a magyar líra végtelenségének képzetét keltik bennünk. Dinnyés József DVD-jét forgalmazásra rendkívül alkalmasnak tartom, sőt az iskolai és közkönyvtárak számára azonnal megvásárlásra javaslom. Továbbá nemcsak

tankönyvi segédletként gondolom kitűnően alkalmazhatónak az általános és középiskolai (irodalom) oktatásban, de jó szívvvel adnám minden magyar középiskolás kezébe érettségi ajándékkul.” Ezeket az ajánlászavakat Dinnyés József mivel egészítené ki

Dinnyés József

- Tinódi Lantos Sebestyén módszere – egy szál hangszer, vers, gondolat és történet –, a vers dallama és a dalok versei értelmi és érzelmi küldetést teljesítenek. Egyszerű eszköz a dal, de könnyebb vele célhoz érni. A cél pedig a műben rejtőző üzenet felfedezése. Biztos vagyok abban, hogy a DVD-n lévő egyes tartalmak felfedezésével a könyvespolc felé terelhetjük az érdeklődőket.

(Dalaim negyvenöt éve. DVD ROM. Készült a Nemzeti Kulturális Alap [Miniszteri támogatás] alkotói ösztöndíjának támogatásával. Szerkesztette, zenéjét írta és előadta Dinnyés József. Fogyasztói ára 12 000,- forint. Megrendelhető: www.dinnyes.com)

Ez az összeállítás új az irodalmi ismeretterjesztés kiadványai között. Ezerhatszáz énekelts vers háromszáz költő tollából. Válogatás ötszáz év magyar költészetéből. A versek barátaival az összeállítás segítségével olyan válogatást ismerhetnek meg, amit közel fél évszázadon át írt dalaim közül válogattam. Ez nem lexikon, nem is tankönyv, még csak nem is szövegyűjtemény. Az adatok képes vezetésével a tartalom csoportokban ismerhetjük meg. Ezek felhasználásával történelmi, irodalmi, ünnepi megemlékezésekhez kereshet az érdeklődő verseket. Az AEG-ben megírt értelemeszerűen a költők sorokhoz. Rövid életrajzok és könyvek, kiadványok felsorolásával a könyvespolc felé terelhetjük az érdeklődőket. Iskolai és közkönyvtárak számára, továbbá nemcsak tankönyvi segédletként különösen alkalmazható az általános és középiskolai (irodalom) oktatásban.

A versgyűjtemény irodalom és történelem órák oktatási kiegészítője. A DVD célja, hogy a költők korai társadalomszemléletét bemutassa, megismerhesse, iskolai könyvtáros tanárok, közkönyvtárosok, versbarátok és könyvtárlátogatók is nagy használatra vehetik.

Képzeld el egy klubot!

A klubban asztalok, székek. A polcokon sok könyv. Olvasólapok fényben üldögélő látogatók. Egy erősebb lámpa fénykéreben hangszerrel körülvéve én üldögélek. Gitár, koboz, tekerőant, citera. Az asztalon a könyvek között szajharmonikák. Énekek! Csendben. Epp, hogy hallani lehet. A dalok végén valaki egy kőből megfogja. Lapozok, vagy ritmum megszólaltatom a verset. Szószor ismeretlen iránt kérnek. Most te szól róla, hogy megismerjem - mórdom. Beszél, mi hallgatjuk. Így megy egész este. Már délután tudjuk, hogy holnap is elővünk. Egy kicsit időzünk: Házunk, mondunk egy-két sort. Valahol hallottuk, vagy olvastuk. Közben hallgatjuk a szöveget: Amikor nem tudok asztalomhoz ülni, mert valahova eljutattam, akkor előveszik a vitellőt és azt a DVD-t elindítjuk és megkeresnek egy költőt. Verset választanak. És hallgatják az énekelts verset. Énekek. Felvételről. Csendben. Epp, hogy hallani lehet. A dalok végén valaki egy újabb költő nevével mondja. Keresnek egy verset. A költő életrajzát olvassák. Így megy egész este. Már délután tudjuk, hogy holnap is elővünk. Nem minden nap, de hetente egyszer legalább.

Azernyit ita és a korabeli dalainkat felidőző, szerkesztette, programozta és előadta Dinnyés József.

A Magyar Dalok Műhely keretében
© Műhely jog fenntartva
Tartalom és formai kidolgozás: Kőrösi Csoma Sándor
Kiadás: az Aranybölcső Kiadó 2013.

Dinnyés József dalai versbarátoknak

dalaim negyvenöt éve

Folytatás a 17. oldalról

lan csemetefenyőkről nem emlékezett meg, akiket levágnak karácsony előtt. De hát nem akartam ezekről szólni, hogy a gondjait ne szaporítsam még én is. Inkább a mese dolgában tettem fel egy kérdést, szólván: - Meghat engemet, hogy leginkább mesét mondani szeret.

- Hát igen - tűnődött el December. - Legjobban szeretek mesét mondani, mert abban az igazság mindig él.

Valahogy úgy mondta ezt, mintha már ő is be nyugodott volna abba, hogy az igazság valóban csak a mesében élhet. Szép dolog ugyan a bölcsesség, gondoltam magamban, de azért annak is határt kell szabni! S ez már, ez a hiedelem a határon túl van! Mert nem lehetséges, hogy az igazság hontalan legyen, s csak egyedül a mesében találjon menedéket!

- Csak a mesében lenne igazság?! - kérdeztem.

- Ott biztosan - felelte December.

- Hát akkor - folytattam békétlenül - mi csak haszontalankodunk, amikor küszködünk az igazsággal?! Nem volna-e akkor jobb, ha mi magunk is mesébe bújnánk, ahol legalább együtt lehetnénk az óhajtott igazsággal?!

Erre jószágosan nézett reám December, és azt mondta nekem:

- Kedves barátom, vannak emberek, akiknek olyan az élete, mint a mese. Kevesen vannak ugyan ilyenek, de az örök igazság ezek miatt könyörület az emberi nemhez.

S ahogy ezt kimondta, mindjárt készülődni is kezdett.

- Hát most elmegyek - mondta -, mert sok a dolgom. Havazni kell, s a szent Borbála ágyúját szorgosan megpucolni; aztán elkészíteni az utat a Mikulás barátom számára, és részt venni a Szűz örömeiben, a fogantatás boldog napján. S így tovább, napról napra, egyik gondról a másikra.

- Mindenki hálás lesz! - mondtam tiszta szívvel.

Erre December elnevette magát, majd szomorú mosollyal legyintett, mondván:

- Különösen Szilveszter!

Nagyon látszott az arcán és hát a hangjából is érezni lehetett, hogy bizony nincs valami jó véleményel Szilveszter felől.

- Nem hinném - mondtam neki -, hogy Decemberségedet Szilveszter ne szeretné.

- Szeret, de eltemet! - felelte December.

Egyebet én sem tudtam erre mondani, csak azt, hogy hát ilyen az élet. S nem tudott December sem ennek ellene mondani semmit, hanem csak bölcsen bólogatott. Aztán elment az Esztendő öreg fia, hogy szorgosan téli munkához lásson. Mindenekelőtt rengeteg hópelyhet kellett csinálnia, mert November a készletből már elég sokat elfogyasztott.

BÁCSALMÁSI ISTVÁN

DÉLVIDÉKI MAGYAROK JÖVŐJE

A trianoni igazságtalanság óta Délvidék magyarságának sorsa mind érzelmileg, mind politikailag másodrangú fontosságúnak tűnt, legalábbis a magyar médiét sokkal inkább érdekelte a felvidéki és erdélyi magyarok élete.

Sopron magyarjainak legendás "hűsége" is több érzelmi ajtót tartott nyitva a magyarok számára, mint Szabadka és Újvidék magyarjainak megpróbáltatásokkal terhes élete előtt. Kereshetünk erre történelmi okokat a székelységgel való elsődleges érdek és érzelmi kapcsolatokban, úgyszintén Pozsony, Komárom vagy Kassa szerepére is gondolhatunk a távolabbi vagy közelebbi múlt eseményeiben.

Vannak, akik gyakran azzal érvelnek, hogy a délvidéki magyarok vérségi keveredése a többségé let, betelepített vagy bevándorló idegenekkel sem politikailag, sem érzelmileg nem adott vagy adhatott olyan híryanagot, amelyet a magyar média úgy használhatott volna fel, mint a más országrészek magyarjai sorskérdéseinek bemutatásakor. Vannak-e valóban különbségek az otthoni magyarság érzelmeiben az elvesztett magyarok sorsának megítélésében, az összmagyarságot érintő gondokat illetően, vagy csak a külföldre szakadt magyarok mai megítélése ez? A kérdést nehéz eldönteni. Gondolkozunk azonban azon, hogy valószínűleg a Kárpát-medencén belül nincs még egy területe az országnak, ahol a magyar ősök vérségi kapcsolata a ma magyarságával csak a török hódoltság és bevándorlások utáni megújulás óta lenne számítható, a hatalmaspusztítás miatt. A magyarság értéke azonban itt is egy az ország egészével és az is kell hogy maradjon az országhatároktól függetlenül.

Az európai események, pontosabban Horvátország és Szerbia csatlakozása az Európai Unióhoz meghozhatja számunkra, magyarok, horvátok és szerbek részére azokat a történelmi tisztázásokat, beismeréseket, amelyeket sem a horvátok, sem a szerbek nem ajánlottak fel, de amely nélkül béke Európa ezen részén nem lehet. Sajnos a magyar politika sem volt képes komoly diplomácia útján békét teremtő társadalmi, nemzeti és nemzetközi kérdéssé tenni a világháborúk után elvesztett magyarok sorsát. A délvidéki magyarság pedig mindig is vigyázott arra, talán túlzottan is, hogy panaszaival ne adjon okot még több magyarelles cselekedetre. Nem olyan régen például Szabadka gyönyörű belvárosa és régi épületeinek bizonytalan sorsa mérgezte meg a levegőt. Sajnos a kevés nyilvános szóvá tételét láttuk a kérdésnek a magyar társadalmi

és a nyugatra menekült magyarok részéről, de nem hozott nyilvános választ odaátrol.

Egyes szerb és magyar kormánykörök legújabbán a gazdasági kapcsolatok felerősítésében bíznak, amelyek általában segíthetnek a szellemi és érzelmi ellenséges beállítottság legyőzésében. Ha az életszínvonal alacsonyossága és munkanélküliség lenne csupán a kiélezett politikai helyzetnek az oka, azt sem lenne könnyű feladat megoldani. A közép-európai történelem azonban többet vitt el az ott élőkől és többet is kell hogy adjon vissza a megraboltaknak, mint a gazdasági jólét ígérését. A jövő kedvező alakítása tehát a gazdasági viszonyok mellett meg kell hogy oldja azoknak a nemzetiségi és emberi ellenségeskedéseknek az okait is, amelyeket tudatosan keltettek a múltban vagy keltének a jelenben.

Emberileg teljesen érthető, hogy ma a legtöbb fájdalmat okozza és a békét lehetetleníti azoknak a tömegsíroknak léte, ahol az ártatlan meggyilkolt magyarokat hántolták el. Forró Lajos történész "Jelöletlen tömegsírok" c. könyve jogosan és pontosan panaszolja el szomszédaink múltjának szomorú magyarellenességét, amely ellen küzdenünk kell s amelynek nem lenne többet helye Európában. Reméljük. S reméljük azt is, hogy sem Horvátország sem, Szerbia nem fokozza tovább a ma is létező magyarellenes érzelmeket Európában. A magyar diplomáciának minden áron biztosítania kell, hogy ez ne történhessen meg. Forró Lajos azt is szomorúan állapítja meg, hogy a fiatalok sem nálunk, sem náluk nem tudnak semmit a délvidéki tragédiákról, ami nem vezethet megoldáshoz.

Horvátországnak és Szerbiának bizonyítottnak szüksége és igénye van arra, hogy része legyen az európai egyesülésnek. Magyarországnak, a magyar kormányának kötelessége, hogy minden diplomáciai erőfeszítésével biztosítsa a magyar kisebbség egyenlőségét a horvátokkal és szerbekkel az európai lehetőségek kihasználásánál. Az új európai tagországok helyes és őszintén békés magatartásának komoly ígérete lehet a magyar tömegsírok áldozatainak megfelelő és tisztességes eltemetése. Az eddigi s átlagosan ellenséges magatartás nyilvánosan is elkötelezett megváltoztatása olyan ígéret a barátságos törekvések felé, amely példát mutathat nem csak szűkebb Közép-Európa, de egész Európa népeinek. Mind a magyarság, mind Szerbia és Horvátország népei azt az Európát kell hogy támogassák a maguk érdekében is, amelyik nem engedi a hamisan kidomborított pártpolitika érdekeit a népi, nemzeti érdek elé kerülni. Jelenleg sok munkát kell elvégezni ezen a téren. Olyan munkát, amely a nyilvános-

ság, az érdekelt népek előtt folyik és az ő bevonásával az esetleges kétségek és múltban gyökerező sikertelenségek ellenére sem csökken sem őszinteségben, sem akaratban. A kisebbségek hangja ezen a területen legtöbbször hiányzott, vagy, mert gyenge volt, eredményeket nem mutathatott. A kisebbségek összefogása s nem a nagyok kiszolgálása hozza meg a kis országok, a kis tagállamok sikerét. Mind a három ország, az országok kormányai és az országok népei sok nehézséget kell hogy vállaljanak, ha a célt, az európai békét komolyan veszik.

Az eredmény azonban olyan európai szövetség, olyan Közép-Európa, olyan Délvidék, amely ezt megéri.

Pieter Bruegel festménye, 1564

XVI. BENEDEK PÁPA 'URBI ET ORBI' ÜZENETE KARÁCSONY ÜNNEPÉN

(A igazság felkel, jóságot, igazságosságot és békét hozván)

(Róma, Szent Péter tér, 2012. december 25.)

Veritas de terra orta est! „Igazság sarjad a földből” (Zsol. 85, 12.)

Fotó: Fabia Pozzebom, ABr. Creative Commons

Kedves Testvérek, itt Rómában és szerte az egész világon! Boldog karácsonyt kívánok nektek és családaitoknak!

A Hitnek az Évében karácsonyi üdvözlétemet és jókívánságaimat ezekkel a szavakkal fejezem ki, amelyek a Zsoltárokból származnak: „Igazság sarjad a földből.” Tulajdonképpen a Zsoltár szövegében ezek a szavak a jövőre vonatkoznak: „Az irgalom és az igazság egymásra lelnek, csókot vált az igazságosság és a béke. Hűség sarjad a földből és igazság tekint le az égből. Valóban, az Úr megadja kegyelmét, és földünk megtermi gyümölcsét. Igazságosság jár előtte, s követi az úton lépteit” (Zsolt. 85, 11-14.) Ma ezek a prófétai szavak beteljesedtek, Szűz Mária Betlehemben gyermeket szült, jóság és igazság valóban találkoztak, igazságosság és béke összehozták; igazság sarjad ki a földből és igazságosság tekint le az égből. Szent Ágoston csodálatos rövidséggel magyarázza meg ezt: „Mi az igazság? Az Isten Fia. Mi a föld? A test. Kérdezd meg, honnan született Krisztus, és meglátod, hogy az igazság a földből sarjad”, az igazság Szűz Máriától született” (En. in Ps. 84, 13.) És egyik karácsonyi beszédében azt mondja: „ezen az évente egyszeri ünnepen azt a napot ünnepeljük, amikor a prófécia betel-

sedett: 'igazság sarjad a földből, és az igazságosság letekint az égből'. Az Igazság, amelyik az Atya melében sarjad a földből, hogy jelen legyen egy anyának is a méhében. Az Igazság, amelyik kormányozza az egész világot, a földből sarjad ki, hogy egy aszszony karjaiban hordozza... Az Igazságot, amit a menny nem volt képes befogadni, egy jászolba fektették. Kinek a javára vált ily alacsonnyá a magasságos Isten? Biztosan nem a saját javára, hanem a mi kedvünkért, hogy higgyünk” (*Sermones*, 185, 1.)

„Ha mi hiszünk.” Itt van a hitnek az ereje! Isten mindent megtett, még a lehetetlent is: emberré lett. Az Ő nagy szeretete valami olyasmit vitt végbe, ami felülmúlja az ember értelmét: a Végtelen gyermekké lett, belépett az emberi családba. Ennek ellenére ugyanaz az Isten nem képes szívembe térni, ha csak én nem nyitom ki az ajtót Neki. *Porta fide!* A hit kapuja! Félelmetes dolog ez, a mindenhatóságnak a visszája. Ez az emberi képesség, hogy be tudunk zárkózni Isten előtt, megfélemlít minket. De nézd a valóságot, ami elüzi ezt a nyomasztó gondolatot, nézd a reménységet, ami legyőzi a félelmet: *az igazság felkelt! Isten megszületett!* „A föld megadja gyümölcsét” (Zsolt. 67, 7.) Igen, van jó föld, egészséges föld, minden önzéstől és minden bezárkózottságtól mentes föld. Ebben a világban van jó termőföld, amit az Isten készített elő, hogy eljöhessen köznénk és hogy közöttünk lakozhassék. Van lakhelye jelenlétének a világban. Ez a jó föld létezik, és ma is, 2012-ben a földből igazság sarjad! Következésképpen van reménység a világban, remény, amiben bízhatunk még a legnehezebb időkben és körülmények között is. Igazság sarjad a földből, az hoz nekünk jóságot, igazságosságot és békét.

Igen, sarjadjon béke Szíria népe számára, akik mélyen sebzettek és megosztottak egy olyan összetűzés következtében, ami nem kíméli a védtelenekeket, és ártatlan áldozatokat arat. Ismételten folyamodom a vérontás befejezése, a menekülteknek és hontalanoknak a könnyebb megsegítése és az összetűzés politikai megoldását kereső dialógus érdekében. Támadjon béke azon a Földön, ahol a Megváltó született, és adassék bátorság az Izraelieknek és Palesztíniaiaknak, hogy véget vessenek a hosszú éveken át tartó összetűzéseknek és megosztásnak, és induljanak el határozottan a tárgyalások útján.

Észak Afrika országaiban, amelyek egy új jövő keresésében nagy átalakuláson mennek keresztül, különösen a szeretett Egyiptomban, amit Jézus gyermeksege áldott meg, működjenek együtt a polgárok egy olyan társadalom felépítésén, amely az igazságosságon, valamint minden személy szabadságának és méltóságának tiszteletén alapul.

Legyen béke Ázsia hatalmas földrészén is. A Gyermeke Jézus tekintsen kegyesen arra a sok emberre, akik azokban az országokban élnek, különösen azokra, akik hisznek Benne. Fordítsa tekintetét a Béke Királya a Kínai Köztársaság népének új vezetőségére az előttük álló óriási feladat végzésében. Remélem, hogy ennek a feladatnak a végzésében tiszteletben fogják tartani a vallásoknak a szerepét, minden ember méltóságának a megbecsülését olyannyira, hogy segítik egy testvéri társadalomnak a felépítését annak a nemes népnek és az egész világnak a javára.

Krisztus születése segítse elő a békéhez való visszatérést Mali-ban, és az egyetértést Nigériában, ahol a terrorizmus kegyetlenségei aratnak áldozatokat különösen a keresztények közül. Hozzon a Megváltó segítséget és vigasztalást a menekülteknek Kongó Demokratikus Köztársaságából, adjon békét Kenyában, ahol kegyetlen támadások sújtották a civil népességet és az istentiszteleti helyeket.

Demokratikus Köztársaságából, adjon békét Kenyában, ahol kegyetlen támadások sújtották a civil népességet és az istentiszteleti helyeket.

Gyermeke Jézus áldja meg a hívek nagy sokaságát, akik ünneplik Őt Latin-Amerikában. Növelje az emberi és keresztény erényeket, tartsa fenn azokat, akik elhagyni kényeszerültek családjaikat és hazájukat, és bátorítsa azokat a kormányfőket a fejlődésre, a bűncselekmények elleni küzdelemre.

Kedves Testvérek! A jóság és az igazság, az igazságosság és a béke találkoztak, megtestesültek a Gyermekekben, akit Mária szült Betlehemben. Az a Gyermeke az Isten Fia, Isten, aki megjelent a történelemben. Az Ő születése az új életnek a virágba borulása az egész emberiség számára. Legyen minden ország jó termőtalaj, amelyik befogadja és amelyből jóság és igazság sarjad, igazságosság és béke. Boldog karácsonyt mindnyájatoknak! Ámen.

(Fordította: Miklósházy Attila S. J.)

Lorenzo Costa festménye, 1490

MAGYAR NAPLÓ

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

**Az egyetlen szépirodalmi folyóirat
a DIGITALSTAND-on!**

A Magyar Napló elektronikus formája már a www.digitalstand.hu webáruházban is elérhető!
A digitális folyóirat tartalma teljes egészében megegyezik a hagyományos lapszámokéval.

Digitális lapszám vásárlása: 390 Ft

Digitális előfizetés

12 hónapra: 3960 Ft (12 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

6 hónapra: 1980 Ft (6 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

3 hónapra: 990 Ft (3 lapszám, egy lapszám ára: 330 Ft)

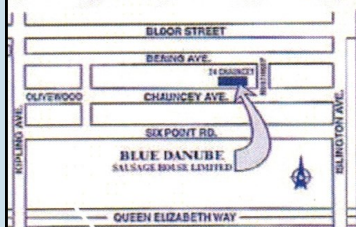
(Az árak az Áfá-t tartalmazzák.)

**Fedezze fel a digitális újságolvasás előnyeit! Ha a Digitalstandot választja, a Magyar Napló
mindig Önnél lesz, ráadásul kedvezőbb áron, mint korábban bármikor!**

BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar áruk bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

A torontói magyar közösség emlékönyve

1938 - 2011

History of Toronto's Hungarian Community

szerkesztette

Dancs Rózsa

Ára: 30:00 CA\$. Hívja: 416 491 4631

nemzeti regiszter

Bóbita Gyermeklap

Újra itt a **Bóbita!** Mami, tudod mi van benne? Vers, játék és sok-sok mese! Nyelvtörő, rejtvény, színező, Találós kérdések, fejtörők! Édesanyám, kérlek nagyon, Legyen az én gyermeklapom!

Megrendelhető: 416 491 4631

Magyar-Angol Kulturális Folyóirat Hungarian-English Cultural Magazine

KALEJDOSZKÓP
ALEIDOSCOPE

"Nincs más haza, csak az anyanyelv..."
(Márai)

16 éve indult el

Észak-Amerika egyetlen kétnyelvű,
kimagasló színvonalat követő kulturális folyóirata

Szervátiusz Jenő-díjjal kitüntetett lap

Az ősszmagyarság irodalmi, kulturális,
tudományos munkásságára odafigyelő folyóirat

Főszerkesztő: Dancs Rózsa

Felelős kiadó: George Telch Kaleidoszkóp Hagyományörző Klub
email: rozsadancs@yahoo.ca

Tel: 416-491-4631